

Cesta na Pamír

aneb jak jsem cestoval do Kyrgyzstánu
a tam pak nevyšel na Leninův štít

Tomáš Hruš

Pátek 7.6.2002

Dnes jsme udělali důležitý krok k naší velké cestě k vysokému kopci.

Když jsme koncem minulého roku s Fredem mluvili o tom, že bychom konečně mohli zkusit Leninův štít, měl jsem jen mlhavou představu, co všechno bude třeba zařídit.

Začal jsem zjišťovat co se dalo – a to první co nás zajímalo byla samozřejmě doprava. Jako jasně nejlevnější (vyjma příliš dlouhé cesty vlakem) se ukázalo letět se společností Pulkovo Air přes Sankt-Petěrburg do kazašského Almaty. Cena za zpáteční letenku byla asi 16 000,-Kč. Při počtu šesti a více osob pak dokonce jen 14500,-Kč. To je skoro zadarmo! My jsme ale s Fredem byli jen dva. Fred sice mluvil o nějakých svých kamarádech z Prahy, ale jakmile došlo na věc a začaly se řešit konkrétní detaily, kamarádi najednou nemohli. Přihlásili se ale Zbyněk a Tomáš. Ti dva jsou jako voda a oheň. Nedovedu si představit, jak by se spolu snášeli. Zbyněk z rodinných důvodů nakonec také odřekl, takže nám zbyl jen Tomáš.

Mezitím jsem poslal do konference Montana nějaký dotaz ohledně Lenina a ozval se mi Jirka Juříčka, že mají s přítelkyní Kamilou taky v plánu Lenina. Na slevu letenek to ale stále bylo málo. Jirka to zkusil ještě jednou přes konferenci a přihlásil se mu Ondra, který měl se svou partou taky cestu do Kyrgyzstánu, kamsi na Ťan-Šan. V téhle skupině bylo asi pět lidí, bylo nás tedy na slevu dost. Protože Ondra je Pražák, zašel hned na Pulkovo Air a zamluvil nám všem letenky.

Já se zatím zajímal o naši další dopravu. Z Almaty do basecampu (BC) pod Leninem je to ještě kus cesty. Jako optimální se zatím ukazuje jet z Almaty autobusem přes Kyrgyzskou hranici do Biškeku, odtud letět místní linkou do Oše a pak nákladákem do základního tábora. Letenky z Biškeku do Oše prý bývají vyprodané dost dopředu a proto je vhodné využít nějakého místního prostředníka. Navíc je třeba získat v Kyrgyzstánu ještě povolení ke vstupu do hraniční oblasti a permit na vrchol, nebo aspoň permit trekingový.

Na základě informací z konference Montana jsme jako prostředníka zvolili agenturu Asia Mountains, která nám nejprve nabídla celý program jako zájezd za dosti vysokou cenu, po nějaké korespondenci jsme se pak dohodli na těchto službách

- Pozvání do Kyrgyzstánu
- Dopravu Almaty – Biškek a zpět
- Letenky Biškek – Oš a zpět

- Doprava Oš – BC a zpět
- Permit do hraničního pásma
- Vrcholový permit
- Nocleh v Oši
- Registraci u OVIRu

v úhrnné ceně 273 \$ na osobu. To se nám zdálo přijatelné. Agentura zatím reaguje na mailly velmi pohotově, například už několik hodin poté, co jsem jim namailoval naše nacionále, jsem tu faxem měl zvací dopis.

Do Kyrgyzstánu nejsou potřeba víza, je prý ale dobré mít zvací dopis, který navíc stejně potřebujeme pro získání tranzitních víz kazašských.

Na kazašské ambasádě jsem vyzvedl formulář, naskenoval ho a rozeslal Jirkovi a Fredovi do práce. Fred měl za úkol sehnat Tomáše, což není lehký úkol, jak se ukázalo. Ale podařilo se, oba vyplnili papíry, poslali mi je poštou a převedli mi i peníze za letenky a poplatky za víza. Já se mezitím s Jirkou dohodl, že půjdeme zaplatit letenky. Tu se ale ukázalo, že ta Ondrova skupina je ještě platit nemíní. Nebyli totiž v takovém časovém presu jako my. My jsme měli na červenec naplánované různé cesty, takže jsme museli všechny papíry (tj. letenky a tranzitní víza do Ruska a Kazachstánu) vyřídít už v červnu, zatímco oni to plánovali až na červenec. Naštěstí nám na Pulkovo Air vyšli vstříc a my mohli zaplatit jen ty svoje letenky už teď s tím, že Ondra a spol je zaplatí později – a i tak jsme mohli využít té skupinové slevy.

Doufal jsem, že až v pondělí 3.6. ráno koupím letenky, budu už mít papíry od Freda a Tomáše a budu moci jít rovnou požádat o kazašská tranzitní víza. Letenky se totiž musejí přikládat k žádosti, takže jsem tam nemohl jít dřív. Ale papíry jsem neměl, čekaly na mě teprve odpoledne v Liberci. Jenomže pánové k nim zapomněli přibalit své pasy! To mě docela naštvalo, měl jsem pocit, že toho dělám dost na to, aby se trochu víc snažili i oni. Poslal jsem Fredovi možná trochu jízlivou sms-ku. Chtěl jsem, aby zítra poslali pasy, že snad dorazí dost rychle, abych v pátek mohl jít ke Kazachům s žádostmi. Když jsem se pak dozvěděl, že je poslali až ve středu odpoledne, tak jsem žádání o víza pro tenhle týden odepsal. Leč k mému překvapení byly pasy ve čtvrtek u mě v práci a já se mohl s Jirkou na dnešek (tj. na pátek 7.6.2002) domluvit na schůzce v Praze. Ráno jsem ještě měl nějaké trable kvůli poplatku – na hlavní poště v pobočce Poštovní banky neměli tušení jak mám ze svého postžira převádět peníze na dolarové konto vyslanectví a já musel ještě do Spálenky, kde se to teprve vyřešilo. Jirka mezitím

hledal fotografa, protože včera zjistil, že nemá fotky.

Asi v deset hodin jsme měli všechno vyplněné a odevzdali to na ambasádě. A dočkali jsme se příjemného překvapení v podobě informace, že si pro víza máme přijít ještě dnes ve tři hodiny! A ve tři hodiny jsme je opravdu dostali!

Dnes tedy máme letenky, kazašská tranzitní víza a faxovaný zvací dopis (originál doufám putuje zatím poštou)*. Potřebujeme teď ještě tranzitní ruská víza a tím bychom snad mohli mít vyřízené všechny papíry, které nezbytně musíme mít ještě z domova. Pak už nám nebude než věřit, že Asia Mountains splní co slíbila a zajistí nám dopravu a všechny potřebné bumážky v Kyrgyzstánu.

Mně se každopádně po dnešku ulevilo. Tím, že jsme víza dostali tak rychle, jsme trochu smazali skluz, který vznikl trably okolo placení letenek a posílání formulářů a pasů. Zase mám pocit, že všechno stihneme – a to jsem si ještě včera nemyslel.

V pondělí pošlu Fredovi formulář pro Rusy, zase bude muset sehnat Tomáše, musejí mi k vyplněným papírům ještě každý přibalit další tři fotografie. Jejich pasy a letenky mám u sebe.

Sobota, 22.6.2002

Hned v pondělí 10.6. jsem Fredovi poslal mailem formuláře nutné pro ruská víza – ostatně už v pátek dostal sms-ku, že mu to v pondělí pošlu. Fred takřka obratem napsal, že teď Tomáše sehnat asi neovládne, navíc on sám jede na několik dnů pryč a zda by to stačilo příští týden. Příští pondělí je 17.6., nejdřív bych tak k Rusům mohl zajít ve středu 19.6. Vzhledem k tomu, že vyřízení víza trvá sedm dní, mohl bych si pro ně jít teprve ve středu 26.6., ovšem v pátek 28.6. už jedeme do Alp. Takže i v ideálním případě je to dost napjaté. Napsal jsem Fredovi, že si vízum zařídím sám a oni že si ho mohou zařídit sami (třeba přes nějakou cestovku, je takových hodně) v červenci, kdy budou doma, zatímco já s Hankou na Mt. Blancu. Neměl jsem na vybranou, pro mne už jiný termín nepřipadal v úvahu.

Musel jsem se smát, že to, co se mělo zařizovat až během příštího týdne, po tomhle mém mailu najednou šlo jako blesk a ve čtvrtek jsem měl všechny papíry i fotografie od Freda i Tomáše na stole.

Takže jsem si v pondělí 17.6. mohl ve tři čtvrtě na sedm ráno stoupnout do fronty před ruským

konzulátem. Když v devět otevřeli, probil jsem se dovnitř, podal žádosti a zaplatil 3x1200,-Kč. Fronta se tam zatím utvořila opravdu velká a moc to nepostupuje, myslím, že kdo nepřijde s dost velkým předstihem před devátou hodinou, kdy otevírají, nemá šanci své věci včas vyřídit.

V pondělí čtyřiaadvacátého bych si měl pro víza dojít.

Včera jsem studoval popis výstupu na Lenina, který našel Fred na netu. Autor to měl pečlivě zpracované, je tam uveden jejich plán aklimatizace i skutečný průběh výstupu (uspěla jen část jejich skupiny). Udělal jsem na podkladě informací z toho webu takový názorný graf s vyznačenou plánovanou i skutečně dosaženou výškou té party v jednotlivých dnech a napsal Fredovi prosbu, aby se podíval na své zápisky z Aconcagui a nastudoval, jak se tam tehdy aklimatizoval. Musíme to pečlivě připravit a promyslet, optimalizovat taky nošení věcí, stanů atd. Nevím taky ještě, jaký má Tomáš stan, dobře, že předtím jedeme spolu na týden do Alp, tam bude dost času to všechno probrat.

Neděle 28.7.2002

Typický rozhovor s lékařem na téma horská nemoc a její léčení vypadá zhruba takto:

[...]

Já: „[...] Potřebuji nějaké léky. Jedeme do hor a tyhle preparáty se používají na léčení horské nemoci.“

On: „Chcete je předepsat?“

Já: „Ano, mám nastudováno kdy se podávají, v jakých dávkách, jen jako nelékař nemám možnost je bez receptu obstarat.“

On: „Já vám je nemůžu předepsat, tyhle léky může ordinovat jedině lékař.“

Já: „Nebudeme mít s sebou lékaře, když bude třeba, musíme si pomoci sami. Proto jsem tady.“

On: „Ale když jedete do tak vysokých hor, měli byste mít s sebou lékaře.“

Já: „Nemáme lékaře, kdybychom ho měli, staral by se o léky on a já bych tu teď u vás nebyl.“

On: „Ale tyhle léky vám může ordinovat jenom lékař!“

Já: „Lékaře nemáme, budeme si je muset v případě potřeby ordinovat sami.“

On: „To nejde.“

Já: „Pak nám zbývá už jen jet bez léků.“

On: „Nemůžete jet bez léků!“

Já: „Když nám je nikdo nedá, jak k nim máme přijít?“

* Neputoval, ale neovládlo to, zvací dopis jsme pak už vůbec nepotřebovali.

On: „Nikdo vám je nemůže dát!“

Já: „Takže pojedeme bez nich...“

...a poslední čtyři repliky v různých obměnách stále dokola, až do vypršení vyhrazeného času.

Občas ještě padla poznámka o tom, že některé z těch látek jsou kortikoidy a kdoví k čemu že je vlastně potřebuji. Třeba jsem cyklista a chci je jako doping...

Naštěstí ale existuje Společnost horské medicíny ČR a v ní vedle neochotných lékařů i lékaři vstřícní. Když jsem doktorce Pelikánové z Jablonce předvedl, jak mám nastudované dokumenty z webu Společnosti, především seznam léků doporučených do horské lékárníčky, vyšla mi vstříc, dala několik doporučení a pár receptů. Mezi hovorem stačila ještě zajít ven, aby přímo v autě zkontrolovala přeražené nohy nějakého horolezce, kterému by se mu do ordinace těžko chodilo. Když se vrátila, vysvětlila mi, že její francouzské hole a titanové koleno jsou důsledkem jejího horolezeckého mládí. To mi úplně stačilo, poděkoval jsem za léky i rady a vypadnul...

Pátek 2.8.2002 – den 1

Tak tedy dneska... Po půl roce příprav konečně vyrazíme!

Kapitola jedna: balení. Podle očekávání je to hrozná práce. Zavazadlo 20 kilo. Co se nevejde, cpeme kde se dá – něco do příručního zavazadla, něco porůznu do kapes. Nejvíc toho má evidentně Tomáš, co ho znám, vždycky tahal do hor nejtěžší batohy.

Kapitola druhá: nadváha. Na letišti nám to neprošlo. Odhalili tam naše předimenzovaná spoluzavazadla a nepodařilo se nám je obměkčit. Za pět kilo přes povolený limit jsem vysolil 850 korun. Tomáš ovšem platil přes dva tisíce a Freda taky nevynechal.

Letíme strojem Tu-134, letadlem tak těsným, že se tím snad dá částečně ospravedlnit přísnost při odbavení.

V půl jedenácté večer místního času jsme v Sankt-Petěrburku. Letiště Pulkovo vypadá, jako by celé patřilo společnosti Pulkovo Air, která nás přivezla. Je tu spousta letedel a všechny bez výjimky s jedinou firmou – Pulkovo Air.

Paní u okénka „Punkt transfera“ nás směřuje před halu, kam prý pro nás přijede autobus, aby nás dovezl k hotelu. Nocleh je v ceně letenky. Společnost si to může dovolit, ten hotel jí taky patří.

Na letišti jsou dvě směnárny, obě ale mají zavřeno.

Trvá to celou věčnost, venku prší, autobus žádný...

Deset minut po půlnoci přichází změna. Ne, že by snad přijel autobus (toho se dočkáme až v jednu v noci), ale otevírá jedna ze směnáren. Za pět Euro jsem dostal asi 150 rublů.

Karosa nás dovezla k hotelu a ve dvě jsme konečně na pokoji – dobře zařízeném, čistém, s barevnou televizí.

Máme hroznou žízeň a žádnou vodu, takže přišly k užitku mé desinfekční tabletky do vody. Nechceme před naším kopcem riskovat trávící problémy.

Kolem půl třetí můžeme konečně jít spát.

Sobota 3.8.2002 – den 2

Další únavný den, už abychom byli konečně na místě. Tam bude všechno jednodušší. Buzerovat se budeme leda navzájem, s tím jsme ostatně smíření...

Moc se nám ráno z postelí nechtělo, ale kolem půl desáté jsme se vyhrabali a vyrazili do města. Na Něvském prospektu jsme byli kolem dvanácté, takže nám moc času na prohlídku města nezbyvalo. Vyrazili jsme aspoň k Něvě, po cestě odbočili vpravo k barevnému Chrámu spasení Krista, podívali se na Ermitážní náměstí a vrátili se kolem Měděného jezdce a Izakievské katedrály.

Řada památek se tu opravuje – lešením je zakrytá věž Petropavlovské pevnosti, polovina půlkruhové budovy naproti Ermitáži, část Izakievské katedrály... Část Ermitážního náměstí dostává novou dlažbu a socha uprostřed je i se svým vysokým sloupem zakrytá bedněním.

Naše tři hodinky v Pitěru tím byly vyčerpány. Kolem čtvrté jsme zpět v hotelu, hrozně se nám chce spát, ale musíme přebalovat, minimalizovat nadváhu bagáže tím, že těžké věci půjdou do kapes atd.... Každá z mých tří bund teď váží snad šest kilo!

Přesně v 17:40 přijel před hotel autobus a dovezl nás na letiště. Všechny kontroly šly hladce, až po tu, co odbavuje zavazadla. Tam mi zase navázili nadváhu a platil jsem 8 dolarů. Samozřejmě že ne v pokladně, ale děžurné přímo do kapsy... Fred s Tomášem byli ve frontě o pár míst za mnou. Já k nim po svém odbavení došel a jejich spoluzavazadla prostě vzal a odnesl. Oni pak tvrdili, že nemají nic, než své velké batohy. Prošlo nám to! Poslední –pasová– kontrola byla bez problémů. Na ploše na nás čekal Tu-154, letadlo podstatně prostornější, než to naše včerejší. Poslední pomsta ošizených děžurných z odbavení

zavazadel byla v tom, že jsme každý měli místo v jiném oddíle letedla.

Neděle 4.8.2002 – den 3

Dnes jsme absolvovali velmi náročný den. V půl čtvrté ráno jsme přistáli v Almaty. U odbavení po nás takový mladý úředníček chtěl 100 dolarů. Nedali jsme, a stejně jsme prošli. Domluvené auto na nás čekalo a u něj průvodce Dimitrij. Přesně v pět místního času vyrážíme – na cestě do Kyrgyzstánu ovšem zase překročíme hranici časového pásma, takže pokud se budu už řídit časem kyrgyzským, vyráželi jsme ve čtyři.

Náš průvodce je mladý, vypadá schopně, umí slušně anglicky. Když ale předvedeme svou ruštinu, je evidentně potěšen. Řítíme se kazašskou nocí, snažíme se o konverzaci, ale postupně všichni odpadáme a usínáme povrchním spánkem. Když kolem půl sedmé začíná svítat, vidíme nalevo horský hřeben a napravo nesmírnou kazašskou step. Působí monumentálně, táhne se od obzoru k obzoru, více či méně zvlněná, nekonečná.

Asi v osm jsme na kyrgyzské hranici. Zatímco Kazaši si nás důkladně kontrolovali a dělali důležité, u Kyrgyzů stačilo, když průvodce prohlásil, že jsme „sportsmeny-alpinisty“. Ale je třeba přiznat, že i u Kazachů jsme měli úlevu, nemuseli jsme coby „innostranci“ přes hranici pěšky, což jinak všichni s výjimkou řidičů museli.

V devět jsme v Biškeku (bývalém Frunze), hlavním městě Kyrgyzstánu. Agentura Asia Mountains, která se o nás stará, tu má neuvěřitelně výstavný dům s tím nejlepším západním vybavením. Turistika tu asi pěkně nese – ostatně naše skupina tu taky vyklopila 1365 dolarů na dřevo. A to jsme platili jen minimum služeb. Samozřejmě, že jsme nedostali žádné potvrzení.

Měli jsme dost času, tak jsme vyrazili do města. S výjimkou Freda, který měl nějaké žaludeční a střevní potíže a raději využil nabídky zůstat do odletu v jednom z volných pokojů.

Město je s odpuštěním pěkná díra. Je maličké, nic moc toho tu není, takže jsme si vyfotili aspoň místního Lenina a jednu velkou kamennou údernici. Jako věrný čtenář Literárních novin jsem zaznamenal i redakci kyrgyzského literárního magazínu. Bylo horko, ve městě už nic k vidění, takže jsme se vrátili zpět k domu Asia Mountains, abychom tam počkali, až bude čas k odjezdu na letiště.

Zjistili jsme, že povolená váha zavazadel na vnitrostátní lince do Oše je jen 15 kg. Je nám jasné, že budeme zase platit nadváhu. Jsme unavení, deprimovaní, že po nás zase bude někdo chtít peníze, podráždění, prostě se necítíme dobře.

Znovu přebalujeme, abychom ještě víc váhy dostali do kapes u bund.

Zapomněl jsem ještě napsat, že jsme ve městě vyměnili nějaké dolary. Oficiální kurz byl něco přes 45 somů za dolar, ale naše dolary byly údajně staré – takže jsme dostali jen po 44-ti somech. Zkoušeli jsme několik směnáren, ale všude to bylo stejné.

Teď se můžu vrátit na letiště, kde jsme za naši nadváhu platili dohromady 1200 somů.

Letěli jsme maličkým vrtulovým Antonovem 24RV. Většinu z hodinové cesty jsem prospal.

V půl šesté vystupujeme v Oši, městě, o kterém jeden náš kazašský spolucestující z letadla do Almaty prohlásil, že by se tam bál jet, že to je město pašeráků drog.

Na letišti nás podle dohody opět čekají lidé od Asia Mountains. Mají sice stejná trička jako ti v Biškeku, vypadají ale mnohem méně sympaticky. Vede je Serjoža, člověk s vizáží zločince z ruských detektivních filmů. Na ubytovnu nás nicméně dovezli a místní „administrátorka“ nám k bydlení přidělila takové dřevěné špeluňky bez zámků. Co ostatně můžeme chtít za tři dolary, které jsme Asia Mountains za tohle bydlení zaplatili... Ale ona na nás, že prý jí budeme platit po dvou dolarech! Jenže my jsme už jednou platili – v Biškeku. Odmítl jsem paní ty peníze dát a ona hned, že to musíme jít vyřešit se Serjožou. Serjoža tu má takový kutloch s faxem, který zřejmě má sloužit jako kancelář. Zavolal do Biškeku, kde mu potvrdili co jsem říkal, paní sevřela zlobně rty a vypadla.

Večer jsme vyrazili do města na nákupy. Pro naši trojici jsme koupili 4.5 litru benzínu na vaření (celkem za 57 somů), nějaký chleba, Tomáš koupil sardinky. Chtěli jsme původně zajít až na zdejší trh, ale bylo to daleko a večer tam prý poměrně brzy zavírají.

Serjoža nám oznámil, že odjezd do Ačik-Taš, jinak též základního tábora, je zítra v jedenáct. Rozhodli jsme se s Jirkou a Kamilou, že zítra v půl sedmé ráno ještě vyrazíme podívat se na trh.

O povlečení se ani při velkém sebezapření nedalo říct, že by bylo čisté, i tak jsem ale usnul, sotva jsem ulehl.

Pondělí 5.8.2002 – den 4

Na trh jsme přišli moc brzo, naprostá většina stánků byla ještě prázdných. Pusto a prázdno, rozhodně to tu nebudí dojem největšího trhu ve Střední Asii. Postupně to tu ale začíná ožívat a já kupuji chlebové placky, česnek, cibuli a vodku.

Pak se už jen tak toulám a fotím. Nikdo z trhovců, které jsem požádal o svolení je vyfotit, mi to neodmítl, naopak vypadali potěšeně. Od jedné rodiny jsem se dokonce dočkal pozvání na čaj. Jeden muž tvrdil, že byl v Československu a když jsem se ho ptal, zda si ještě pamatuje nějaká místa, vyjmenoval mi několik měst. Na prvním místě Milovice.

Zpátky na ubytovně jsme asi v deset. Těsně před plánovaným odjezdem se zase zjevil Serjoža - a jestli prý máme "pograničnyj propusk" - povolení ke vstupu do hraničního pásma. To byla ovšem věc, kterou nám měly zařídit Asia Mountains a za kterou jsme už zaplatili. Začal jsem diskutovat, a že jako zase zavoláme do Biškeku a tak. Mezitím jsme došli do Serjožovy kanceláře. A ejhle - mezi nějakými jeho papíry se dotýčný propusk našel! Myslím, že to na nás jen tak zkoušel, že nám to jako zařídí, což ale samozřejmě nebude zadarmo. Znovu jsem ocenil to, že jsem si vytiskl poslední mail od Asia Mountains, v němž byl seznam všech věcí, které pro nás zařizovali. Vždycky, když nás někdo chtěl natáhnout, jsem ho vybalil a bylo po problému.

V jedenáct čtyřicet jsme naložili krámy na střechu terénního mikrobuse VAZ a vyrazili přes kyrgyzské hory a doly směrem do základního tábora. Cesta byla dlouhá a únavná. Silnici vedoucí do Tádžikistánu nikdo od rozpadu Sovětského svazu neudrží a náročné klimatické podmínky s jejím povrchem udělaly své. Přejeli jsme několik vysokých sedel. V tom nejvyšším z nich (sedlo Taldyk) stojí pomník stavitele téhle směle silnice.

Po osmi hodinách kodrcání a polykání prachu jsme na místě - v základním táboře pod Leninem - 3600 m.

Vypadá to tu tak, že si jednotlivé cestovky ohradily kusy louky a tam svým klientům garantují, že je nebudou nijak obtěžovat místní pastevci na koních. Není to ale samozřejmě zadarmo, v kempu Asia Mountains to stojí 2 dolary za stan a noc. Místní „načalnik“ se jmenuje Popov. Dozvěděli jsme se od něho, že zítra ráno jede jejich KAMAZ na Lukovou polanu (3800 m), což je poslední místo, kam se dá dojet autem. Plyn, který jsme měli domluvený, že tu dostaneme, ovšem Popova trochu zaskočil. Za 7 \$ nám prodal jednu velkou bombu a slíbil, že další bomby na nás budou čekat v prvním táboře. Jeho pomocnice Nas'fa nám později prozradila, že auto nahoru pojede asi kolem desáté.

Jsme už docela vysoko a dostali jsme se sem rychle a pohodlně - Jirku bolí hlava. Než se uvaří večeře, je docela grogy, nic nejí, dá si dva paraleny a jde spát. My jen malou chvilku po něm.

Úterý 6.8.2002 - den 5

V základním táboře je "baňa" a taky tu funguje něco jako hospoda. I když jsou naši sousedé vcelku ohleduplní, je tu hluk, navíc hučí generátor. Nic z toho nám ale nevadilo, po těch předchozích dnech jsme spali jako zabití. Ráno jsme si v klidu navařili a začali snídat. Vtom přišel Popov a že prý za chvíli nám jede auto a že „bystro“ - rychle! Bylo půl deváté - a včera nám Nas'fa tvrdila, že se pojede v deset! Na vybranou jsme neměli, ve tři čtvrtě jsme naložení v KAMAZu a vyrážíme do kopce.

Za půl hodinky jsme na Lukové polaně (3800 m). Jen co vyložíme věci z auta, už u nás stojí nějaký místní, že prý si tu samozřejmě můžeme zdarma postavit stany a až půjdeme nahoru, že má na vynesení našich věcí koně. Prý je po cestě říčka, která se bez koní nedá přejít. Podle našich podkladů se ale ta říčka ráno přejít dá, dokud ještě moc netaje ledovec, takže odpovídáme vyhýbavě. Nakonec se ukáže, že za našich 120 kilo věcí by chtěl 60 \$, čímž máme jasno - je to moc.

Postavíme stany a v půl jedenácté vyrážím já, Fred a Tomáš po cestě nahoru abychom se podívali, jak to tedy s tou říčkou je. Od koňáka máme i takovou nabídku, že si věci ponese sami a služeb jeho lidí (a koní) využijeme jen k přebrodění říčky.

Jirka je už v pořádku, Kamila je v pohodě celou dobu, mohli by klidně jít s námi. Ale protože tu stále kolem chodí ti místní a pokukují po nás, zdá se nám lepší, když u stanů vždycky někdo bude.

Pomaloučku stoupáme nejprve po loukách, na kterých je spousta zvědavých a málo plachých svišťů. Asi ve výšce 4000 m přecházíme na suť a začínáme stoupat do Sedla poutníků (Pereval Putěšestvěrníkov) - 4150 m. Je stále krásné počasí, fotíme a sestupujeme hlinitou sutí na druhou stranu sedla, kde se pak asi ve výšce 4030 m pokračuje vpravo svahem stále po vrstevnici až do místa, v němž se cesta lomí dolů k říčce. Na místě brodu se stékají dvě prudké ledovcové řeky. Tak prudké, že pokus o přebrodění by se blížil sebevraždě.

Jsou tu dva koňáci a koukají na nás, co bude, zda se necháme převézt nebo jak... Zkusil jsem jít podle břehu proti proudu, zdálo se, že tam vede nějaká pěšinka. A pěšinka vedla ke sněhovému mostu! A za mostem pokračovala dál, vystoupila na ledovec pokrytý sutí a značená mužiky stoupala stále dál. Zdá se, že jsme našli přechod a na místní převozníky se můžeme vykašlat. Tomáš se mezitím už vracel, aby i Jirka s Kamilou mohli na aklimatizační procházku. My s Fredem jsme ještě

kousek popošli. Došel nás tu nějaký člověk a potvrdil nám, že tohle je cesta do prvního tábora.

Otočili jsme se a pomalu se šinuli zpět. Jirku s Kamilou jsme potkali na sedle, odkud jsme zanedlouho došli ke stanům.

Trošku mě bolí hlava, ale postupně to přestává. Freda bolí o něco víc, dokonce si bere prášek.

Všude tu roste divoký česnek, krájíme si ho do večere.

Středa 7.8.2002 den 6

Ráno začínáme s vynáškou. Máme obavy nechat tu stany bez dozoru a nechceme nechat samotné batohy ani v jedničce, dokud nezjistíme jak to tam funguje. Všude se tu motají koňáci.

Takže vyráží nejprve jen naše trojice. Chceme nechat batohy s částí naší bagáže někde kousek za sněhovými mosty přes řeku. Je to dost daleko od cesty kudy chodí koně a na koních se tam asi nedá lehko dostat, takže doufáme, že tam budou bezpečné. Zítřka se sbalíme a se zbytkem věcí dojdeme do C1. Když bude čas a síla, vrátíme se odtamtud pro batohy do depozitu ještě ten den, pokud ne, vyzvedneme je pozítří.

Jdeme nahoru poměrně rychle, do sedla nám to trvá něco přes hodinu a asi za dvě a půl hodiny jsme na místě. (Včera nám to trvalo čtyři a půl hodiny, ale to jsme se opravdu loudali).

Našli jsme pěkné místo pod velkým kamenem a uložili tam batohy. Tomáš zůstal, aby navedl druhou dvojici a já s Fredem jsme vyrazili zpět.

Cestou ze sedla na Lukovou polanu jsme míjeli skupinu šesti Kyrgyzek, které tam seděly a svačily. Pozdravili jsme, popřáli dobrou chuť a po chvíli konverzace se dovolili, zda je smíme vyfotografovat. Byly evidentně potěšené, zvlášť když jsem jim slíbil, že jim fotky pošlu. Dostali jsme adresu a rozloučili se. Tři z těch žen vyrazily dál nahoru do sedla a tři šly s námi dolů, protože chtěly, abych je ještě vyfotil u vodopádu. To přání jsem jim s radostí splnil a ještě pořídil portrét jedné z nich. Ptali jsme se, jak se Pik Lenina jmenoval dříve, ale nevěděly, jen prý se celé této oblasti říkalo Ačik - Taš. Aspoň jsme pochytily, že svišť se kyrgyzsky řekne „súr“. Pak už jsme došli k našim stanům, takže ve tři čtvrtě na dvě mohl vyrazit Jirka s Kamilou. Tomáš stráví nahoře hodně času, snad se nějak zabaví.

Zatímco včera bylo celý den úplně jasno a až odpoledne se udělalo několik obláčků, dneska se už během dopoledne začalo kolem vrcholů zatahovat. Dole pod horami mraky nejsou a na Lukové polaně sluníčko svítí střídavě, okolní vysoké hory jsou v oblacích. Relaxujeme, čekáme

na kolegy a já konečně doháním skluz ve svých deníkových zápiscích. Do večere se mraky rozpustily a bylo zase úplně jasno.

Čtvrtek 8.8.2002 - den 7

Dnes je v plánu výstup do prvního výškového tábora (C1), do výšky 4300 m. Sbalili jsme zbytek věcí (což u mě bylo v podstatě jen oblečení a stan). Moc důkladně jsem to nebalil, takže batoh byl dost velký, naštěstí ne moc těžký.

Kamila má už od včerejška nějaké střešní potíže, je vidět, že jí není moc dobře. Jde pomalu - k depu jsme ale v pohodě všichni došli. Někteří jsme si ještě z uložených batohů vyndali pár věcí, abychom to zítřka měli lehčí. Já si přibalil mačky a cepín. V půl druhé jsme v úmorném vedru vyrazili dál.

Zatím jsem tu všechny cesty absolvoval v maratónkách (i včerejší vynášku) a pokračuji v nich přes Leninův ledovec do C1 i dneska.

Leninův ledovec je nepředstavitelná masa ledové hmoty začínající pod severní stěnou Leninova štítu ve výšce asi 4400 m a pokračující mírným spádem mnoho kilometrů dolů údolím. Dnes není zasněžený. Povrch je různorodý, místy skoro rovný, občas jsou na něm vysoké škrapy, sem-tam potok a samozřejmě trhliny. Protože ale není pokrytý sněhem, jsou trhliny krásně vidět. Většinou nejsou široké a dají se bez problémů přeskocit. Pouze občas je třeba trochu obcházet - obzvlášť když člověk netrefí optimální cestu, jak se to stalo mně.

Asi ve čtvrt na pět jsme s Fredem na místě - u tábora C1 ve výšce 4300 m. Lehce mě bolí hlava, Fred nemá žádné problémy. Po patnácti minutách odpočinku je i má hlava v pořádku. O chvíli později dochází i Tomáš, taky bez problémů.

Kamila s Jirkou se celou cestu opožďovali a Tomáš se obětavě rozhodl, že jim půjde naproti. Naštěstí nemusel daleko.

Fred mezitím zjistil, že kousek dál je dobré místo pro rozbití tábora. Je tu roztroušeno několik tábořišť - my si vybrali to nejvyšší.

V jednom z táborů máme - v souladu s Popovovým slibem - připraveno 5 bombiček s plynem, za které platíme 30 dolarů.

Kamile není moc dobře a Jirka prvních pár doušků, které tu vypil, zase hned vyzvrátil. Má slabá bolest hlavy ustoupila, takže vydatnou večeri bez problémů zvládám. Leninův štít nad našimi hlavami se zatím pomalu v zapadajícím slunci barví do růžova.

Pátek 9.8.2002 – den 8

Včera jsme si na ledovci pěkně mákli. Vůbec jsme neodhadli, jak je to ve skutečnosti daleko, takže to, co jsme si ještě včera dopoledne malovali jako téměř relaxační den, bude zase pěkná zabíračka. Čeká nás totiž sestup do našeho depa, odkud přinesme do C1 zbytek našich věcí.

Trochu jsme si přispáli: vstávali jsme až v půl deváté. Všechno je zalité ostrým sluncem.

Výška se přece jen asi projevuje, protože jsem spal jen lehce a často se budil. I proto se mi možná zpočátku šlo poměrně těžko, i když to bylo s kopce. Nebo že by to bylo tou opulentní snídaní, zakončenou chlebem s pomazánkou ze sardinek a cibule?

Jirka a Kamila vyrazili v deset, naše trojice půl hodiny po nich. Po cestě je docházíme a předcházíme a pět minut před dvanáctou jsem u depa. Postupně docházejí i ostatní. Shodli jsme se, že cesta po ledovci může být asi 8 km dlouhá.

Slunce praží, je hrozné vedro a my vyrážíme zase nahoru. Jirka s Kamilou vyrazí později, vypadají unaveně. Na zítra plánují volný den. My jsme původně mysleli, že zítra zkusíme nalehko vyjít do C2, ale moc se nám nechce. Zatím jsme tu neměli jediný odpočinkový den, takže si zítra taky dáme volno.

Asi ve čtvrt na čtyři jsme u stanů. Konečně tu máme všechny věci! Z Lukové polany nám to trvalo tři dny! Ale to nevadí, z hlediska aklimatizace je to jen dobře. Fyzicky jsem v pohodě, cestou mě má ranní krize přešla a cítím se silný. Jirku i Kamilu bolí hlava, Fred i Tomáš jsou v pořádku.

Během odpoledne jsem za stany vybudoval něco jako ledničku. Celý C1 je na sutí, která v tenké vrstvě pokrývá ledovec. Na příhodném místě jsem suť odhrnul až na led a otvor obestavěl šutry. V rámci možností jsem dutinu zakryl plochými balvany i shora. Až rozpálené kameny vychladnou, vznikne prostor, v němž se noční chlad udrží po většinu dne navzdory nemilosrdně pražícímu slunci.

Večer jsme tu potkali jednoho Čecha, který měl zrovna dva kolegy ve třetím výškovém táboře a další dva právě sjížděli na lyžích severní stěnou. Asi ve výšce 6000 m měli stan, viditelný z C1 jako malá černá tečka. Později jsme zahlédli i dva nepatrné body, které se k němu shora blížily.

Ten, co jsme s ním mluvili, byl až v C3, ale protože prý původně přijel vylézt Lenina přes Lipkinovy skály a teprve tady si to jeho parťák rozmyslel, tak údajně o vrchol nestál. Se svými kolegy komunikoval vysílačkou - říkali mu, že prý

v C3 je asi třicet stupňů pod nulou. Zítra se chtějí pokusit o vrchol.

Sobota 10.8.2002 – den 9

Dnes je odpočinkový den. Vstáváme pozdě a po snídani děláme inventuru jídla. Zdá se, že v těch nejpodstatnějších položkách jsme v mírném přebytku, nikde nemáme nějaký zásadní nedostatek.

Kolem poledne přicházeli shora nějací Češi – tak jsme se šli informovat. Vyšli na vrchol, předtím ale strávili tři noci v C3 čekáním na počasí! Nejúpornější je prý výstup do C2, na ledovci je horko a mokrá sněh, k tomu trhliny.

Když máte v horách volný den, moc se toho dělat nedá. Můžete sedět venku a kochat se okolím. To je ovšem člověk vystaven spalujícímu slunci – nikde není žádný stín, do něhož by se mohl ukrýt. Jakmile se slunce skryje za mrak, okamžitě se prudce ochladí. A i když měl člověk předtím kvůli slunci na sobě dlouhé rukávy i kalhoty s dlouhými nohavicemi a na hlavě čepici – i tak je mu najednou zima a musí si oblékat další vrstvy. A pokud je slunce za mrakem déle, nejlepší způsob jak se bránit chladu je zalézt do spacáku. Svítí-li slunce, musíte se samozřejmě několikrát denně mazat opalovacím krémem s vysokým ochranným faktorem. Nesmíte zapomenout na spodní plošky nosu, jinak se následující tři dny nebudete moci pořádně vysmrkat. Pokud vynecháte jelení lůj na rty (nebo lépe zinkovou mast), také se vám to bolestivě připomene – ještě ten večer. Samozřejmostí jsou sluneční brýle – ty sundáte leda ve stanu nebo v noci. Hodí se mít na čepici připevněný nějaký šátek, který vám bude zezadu zastiňovat krk. Před sluncem vás může samozřejmě ochránit i stan, uvnitř je ale hrozné horko, takže se tam dá vydržet jen krátce.

Každý ledovec se pohybuje. Je ale rozdíl, když ten pohyb pozorujete na změnách trhlin nebo na pádech vzdálených séraků, nebo když ho pociťujete přímo pod svými vlastníma nohama. Nejcitlivěji to vnímáte v noci. Člověk leží jako mumie zabalený ve spacáku, je klid a ticho. Náhle se ozve silné rupnutí, jakoby přímo pod stanem a všechno trochu klesne. Takové malé zemětřesení. Tep vám vyletí nahoru a perspektiva usnutí se zase o nějaký čas posune. Ledovec je tvořen obrovskými bloky o rozměrech řádově desítek metrů, které jsou oddělené několik metrů širokými a nekonečně (jak se aspoň při pohledu dolů do tmy zdá) hlubokými trhlinami. A vy ležíte ve stanu a čekáte, kdy se zrovna ten váš blok překotí do spodní trhliny, aby tak rozšířil horní trhlinu a umožnil překocení bloku o padesát metrů vyššího. Je to nepříjemný

pocit, ale pokud vím, dosud žádná horská výprava takovým způsobem nezahynula...

Odpoledne se začala rozrůstat oblačnost, která už od rána vypadala trochu jinak než v předchozích dnech. Večer se dalo slabě do deště, vypadá to, že dokonalé počasí, které jsme tu až dosud měli, se mění.

Večer jdeme s púllitrovkou Tomášova domácího kalvádosu na návštěvu ke skialpinistům, co sjížděli severní stěnu. Oba jsou už dole – a taky ta dvojice, co včera byla v C3. Ti to šli alpsky a asi bez nějaké větší aklimatizace a v C3 dostali oba edém plic, takže dnes sestoupili zase dolů.

Něco jsme popili a byl to příjemný večer. Ačkoli naši hostitelé byli evidentně trochu jiná liga než my obyčejní „chodiči“, nic takového nám nedali najevo. Zítra odjíždějí, chtějí se jet ještě podívat na Isyk-kul. Koupili jsme od nich nějaký přebytečný plyn a dostali pár konzerv, které už s sebou nechtěli tahat.

Neděle 11.8.2002 – den 10

V pět hodin ráno máme budíček. Dnes nás totiž čeká cesta do C2. Včera jsme plánovali, vymýšleli různé varianty a došli jsme k tomu, že dnes dojdeme do C2 a přespíme tam. Jelikož ze dvou stanů, které má naše trojice k dispozici, je jen jeden, do kterého se všichni vejdem (ten můj), vyneseme ho (tedy já ho vynesu) nahoru, ráno ho zase sbalíme a sneseme dolů. Jirka s Kamilou mají dva stany, takže jeden z nich nechají v C2 jako depo na věci, které tam budou čekat na náš druhý příchod po odpočinkovém dni.

V pět ráno je ještě tma a mráz, takže když se venku chystám vařit a naliji vodu do ešusu, ta okamžitě zamrzá.

Balíme asi půlku potravin, můj stan a pár drobností. Zbytek ukládáme do Tomášova stanu, který tu na nás bude čekat. V půl osmé vyrážíme.

Cesta nejprve přechází Leninův ledovec a pak začíná stoupat nesmírnou severní stěnou Leninova štítu. Jdeme zvolna, šetříme síly. Jak ale postupně nabíráme výšku a začíná pražit slunce, je to stále náročnější. Přestože mám pocit, že jsem snad mistr světa v chůzi pomalu, jsem i tak z naší pětice nejrychlejší. Nejpomaleji jdou zprvu Kamila a Jirka, kteří se (podle mého názoru zbytečně) celou cestu jistí. Stačilo by se jistit jen při přechodech trhlin. Postupně se ale projevuje ranní Tomášova iniciativa, kdy si nakládá do batohu víc než my ostatní – a Tomáš mizí vzadu.

Výstup je poměrně strmý, občas přerušovaný trhlinami. U trhlin má význam se jistit. Naše skupina je ale roztažená a tak se nejistíme. Riziko mi připadá přijatelné.

Slunce pálí, člověk se ale nemůže moc svlékat, protože by to odnesl šeredným spálením. Před pár dny jsem přetrhl pásek od hodinek, takže je teď nosím na šňůrce kolem krku. Na ruce, kde jsem hodinky nosil, mám světlý proužek. Tedy měl jsem. I když jsem si to místo mazal krémem pečlivěji než jiná, mám tam teď místo světlého proužku proužek rudý a bolavý.

S rostoucí nadmořskou výškou klesá naše tempo. Nejhorší je poslední úsek stoupaní, kde se kráčí po zdánlivě nepříliš strmém svahu až k tyčce, označující začátek vodorovného traverzu. Ta tyčka se zdá být tak sto, maximálně sto padesát metrů daleko. Ale cesta k ní je malý očištěc. Je nekonečně dlouhá. Každých pár metrů se díváš nahoru (i když dobře víš, že se to nemá), zda se ta černá čára uprostřed sněhobílé plochy aspoň trochu přiblížila. Nepřiblížila. Takže znovu: sklonit hlavu a začít pozorovat to nejtypičtější, co v horách poznáte naprosto dokonale – totiž špičky vlastních bot. Levá, pravá, levá... a poslouchat k tomu nejtypičtější zvuk velehor – vlastní dech. Ale každé trápení jednou skončí. Ocitáme se ve výšce 5300 m a napravo v dále vidíme shluk barevných teček – stany tábora č. 2.

Je to ještě kus – nejprve mírně s kopečka, pak po rovině spleť trhlin. Samotný C2 leží v suťovém svahu, kde jsou jednotlivé stany postaveny na kamenných plošinkách. Těsně pod sutí je ale led, takže vybudovat novou plošinku je dost obtížné. Všechny dobré plošinky jsou samozřejmě obsazené, takže s Fredem, který mě nakonec o pár minut předešel, hledáme nějakou, která by se dala upravit. Musíme vylézt po strmé sutí asi dvacet výškových metrů, což je pro nás teď i bez batohů velká zkouška. Najdeme místo, já ho začínám upravovat a Fred jde pro vodu. To znamená vyjít dalších 20 výškových metrů. Já se zatím vracím pro svůj batoh. Těžko se líčí fyzický stav, v němž jsme byli. Pokud člověk sedí a nic nedělá, cítí se uvolněně a vcelku příjemně. Jakákoli práce je ale fyzicky velmi, opravdu velmi vyčerpávající. Nejhorší ze všeho je ale chůze do kopce, zvláště s batohem na zádech. Člověk musí odpočívat po pár krocích, má pocit, že nikdy nemůže dojít. Tohle samo o sobě by už mohlo stačit, Fred ale ještě dodává, že má jakési „výpadky sebeuvědomění“ – ztrácí kontakt s realitou a musí si opakovat kdo je, kde je, kam jde, proč tam jde atd...

Devítihodinový výstup do výšky 5300 m zkrátka udělal své. Kamila s Jirkou docházejí hodinu po nás, po dalších dvaceti minutách je tu i Tomáš.

Začíná lehce sněžit, musíme lopatou házet štěrky, abychom si upravili místo na stan, mezitím vaříme. Nakonec nanosíme do druhého stanu věci, které tu zítra zůstanou a jdeme se uložit. Zatím nám nic není, hlavy nás nebolí, večere nám chutnala, takže tu výšku snad snášíme dobře. Dáme si i po malém kalíšku slivovice. Uvidíme, jaké potíže nám přinese noc.

Když člověk devět hodin stoupá takovým svahelem, jeho tempo se postupně srovná s několika stejně výkonnými horolezci. My jsme šli zhruba nastejno s jedním postarším Němcem, kterého za sebou na laně ke konci už takřka táhl horský vůdce. Stejně rychle šel ještě Grigorij, horolezec z Moskvy.

Němec se nám zpočátku snažil dávat rady ohledně aklimatizace, ale když jsme viděli, jak se ke konci výstupu potácí a několikrát padá, protože se mu zapletly nohy, brali jsme jeho doporučení s rezervou. To Grigorij byl jiný kabrnák. Měl obrovskou krosnu, na ní připnutý dřevěný cepín a v ruce hůlky, které nebyly teleskopické a musel je proto držet asi v polovině délky. Na nohou měl jakési prastaré trekové boty, se žraloky vpředu i vzadu (!) které byly při výstupu našťestí fixované neuvěřitelnými (snad desetihrotými) mačkami! V táboře mačky neměl, takže si odlepenou podrážku připevňoval provázky! Aby si nepromáčel ponožky, měl je přetažené igelitovými sáčky. A na hlavě neměl kšiltovku nebo klobouk jako všichni ostatní, ale vysokou čepici, jakou nosí místní pastevci. Když došel do C2, natáhl mezi vztyčený cepín a vojenskou plní lopatku jakýsi celtovinový „žďárák“, uvařil si a zalehl. Lopatka mu ovšem upadla, takže tam ležel ve spacáku tou celtovinou jen přikrytý a pomalu zapadával sněhem. Tvrďák.

Pondělí 12.8.2002 – den 11

Oproti očekávání jsem v noci neměl žádné potíže z výšky. Jediným problémem bylo málo místa ve stanu a horko. Malý stan se rychle zadýchal, navíc jsme byli namačkaní na sobě. Projevila se u mě jen jedna potíž – několikrát jsem se vzbudil s pocitem, že se mi nedostává vzduchu. Jeden či dva hluboké nádechy to spravily a mohl jsem spát dál.

Ve tři čtvrtě na sedm jsme se vyhrabali ze stanu. Při vaření mě z častého shýbání začala bolet hlava, ale během jídla bolest zase přešla. Jinak jsme všichni tři v pořádku. Kamilu bolela včera hlava, brala si dva paraleny, Jirku rozbolela hlava v noci.

Seznamujeme se s Luborem, klukem z Liberce, který včera spal ve trojce. Nemohl ale dýchat, takže zatímco jeho parťáci šli na vrchol, on sešel do C2,

kde přenocoval. Dneska chce s námi jít na jednom laně dolů. Vycházíme v devět hodin, přes traverz a pak až k první trhlině zatím nenavázaní. Jdu rychleji než ostatní a u trhliny jsem první – když ostatní teprve začínají sestupovat. Sedím na batohu a se mnou tu odpočívají dva mladí Rusové, kteří přišli zdola. Ozve se temné rupnutí a led pod námi se pohne. To je na strmém ledovci normální a já na svém bezpečném (jak si myslím) místě zůstávám v klidu a kochám se nádhernými výhledy do údolí. Pak ale jeden z těch Rusů říká „posmotri nazadi“ (podívej se dozadu) – a v tom okamžiku popadáme batohy a pádíme co to výška dovolí podél trhliny pryč ze směru, kterým se řítí lavina. Po pár sekundách je jasné, že nás neohrozí, padá ale na cestu mezi mnou a mými parťáky. Čelo je mine o pouhých několik desítek metrů. To ale není všechno, masa laviny je doprovázena spoustou ledových balvanů nejrůznějších velikostí, které mají ve svých drahách podstatně větší rozptyl než samotná lavina. Jeden obrovský kus ledu, velký asi jako osobní auto, mine obrovskými skoky Lubora o několik metrů a jen duchapřítomně nastavený batoh ho ochrání před zásahy řadou menších kusů ledu. Fred fotí a zapomene se krýt – a dostane do stehna ránu kusem ledu velkým jako lidská hlava. Do večera tam má duhově zbarvenou podlitinu. Tomáš byl nejvyšší a stranou ohroženého úseku, já byl zase za ním. Lavina zavalila asi 80 m dlouhý úsek cesty vrstvou ledu a sněhu o výšce asi 1-1,5 metru. Měli jsme obrovské štěstí, že nikdo z nás nebyl blíž, nebo dokonce na těch zavalených osmdesáti metrech cesty. To by asi znamenalo konec.

Na první pohled se zdá, že se lavina pohybuje pomalu, to je ale klam způsobený obrovskou výškou, z níž se řítí. Až při pohledu z C1 bylo vidět, že místo, odkud se utrhl, bylo 1500 výškových metrů nad námi. Prvních zhruba tisíc metrů nabírala v prakticky volném pádu rychlost a hmotu, pak se postupně dobržďovala, až skončila v široké trhlince.

Dnes jsme se podruhé narodili.

Zbytek sestupu proběhl bez obtíží a v jednu hodinu jsme došli na své místo v C1.

Kolem druhé se zatahuje, ve čtyři je bouřka. V sedm se to na chvíli uklidňuje, rychle vaříme a když v osm usínáme, opět jemně sněží.

Úterý 13.8.2002 – den 12

Na dnešek je v plánu odpočinkový den. Po náročném vynáše si ho zasloužíme. V noci jsem měl pocit, že prakticky vůbec nespím, ale ráno se cítím vyspalý. Zato ale mám nějaký splín. Mám pocit, že nejlepší by bylo jet domů, že ten kopec za to

nestojí... A to je přede mnou celý volný den – a v horách za takových okolností obvyklý nedostatek podnětů, kterými bych se zabavil. Nemám walkmana, rádio ani nic ke čtení. Optimalizace bagáže... Tak jdu aspoň naplnit všechny naše láhve vodou a po snídani vyrážím na fotografickou procházku po Leninově ledovci.

Od rána je zataženo, během dopoledne několikrát slabě sněží a po poledni už se sníh sype pořád. Nikomu se v tom počasí nechce jít ven roztápět benzínový vaříč (plynový VAR už máme ve dvojce) a něco na něm vařit, takže se oběd odkládá.

Ve tři hodiny je venku plískanice. V nedalekém velkém stanu se opíjejí, hrají na kytaru a zpívají klienti CK Poznání, kteří odpoledne došli z druhého tábora po neúspěšném pokusu o vrchol. Moc jim to ale nevadí, jsou rádi, že se nikomu nic nestalo a že zítra odjíždějí. Budou pár dnů u jezera Isyk-kul a pak pofrčí domů. Skoro jim to závidím. Už abychom zase začali s nějakou aktivitou na kopci, hned bude po splínu...

Do odjezdu z BC nám zbývá patnáct dnů. Když vyjde vrchol brzy, zbude nám hodně volného času, který tu těžko budeme nějak zaplňovat. Když nám počasí bude ve výstupu bránit, čeká nás hodně prázdných dnů předtím. Uspíšit odjezd by šlo asi těžko a navíc by to stálo další peníze. Platili bychom za ubytování a za přebukování letenek. A letenky máme tři – z Oše, Almaty a Pitěru. Nehledě na další komplikaci, totiž na naše tranzitní víza a termíny na nich uvedené...

V odpoledním sněžení se udělalo několik pauz, takže jsme mohli uvařit vydatnou večeři, i když se nám do ní po bohatém obědě už ani moc nechtělo. Celé odpoledne chvílemi sněžilo, chvílemi přšelo, občas na chvílku vysvitlo slunce, jinak je ale vlhko, mlha, nízká viditelnost a celkově nevlídno.

Četl jsem si nějaké věci o Leninově štítu, které jsem si ještě doma postahoval z webu a celodenní splín mě konečně začal opouštět. Zítra –pokud bude slušné počasí– vyneseme zbytek věcí do C2. Dole necháme jen pár drobností v malém Tomášově stanu.

Středa 14.8.2002 – den 13

Dnes bychom měli vyjít do C2 a tam se usídlit až do vrcholového pokusu. Po zkušenosti s jednou nocí v C2 věříme, že jsme dobře aklimatizovaní a že tam můžeme zůstat tak dlouho, jak bude potřeba.

Včerejší počasí bylo nepříjemné a kolegové se několikrát zmínili o tom, že v něčem takovém bychom přece nahoru nešli. Já si myslím, že slabé sněžení nám výstup do C2 nemůže nijak podstatně

zkomplikovat, zdá se ale, že jsem s tím názorem osamocen. Ještě těsně před spaním mi Fred důtklivě kladl na srdce, abych budíček vyhledával jen tehdy, bude-li opravdu dobré počasí.

Budík mě vzbudil v pět hodin. Moc jsem toho nenaspal, protože pánové z CK Poznání zpívali až do půlnoci. Mraky visí těsně nad stany, je vlezlé vlhko a po chvíli začíná dokonce sněžit. Takže žádné vstávání, znovu se zachumlat do spacáku a spát.

Nevím, to sněžení je jen slabé a mraky jsou nízko, třeba je C2 nad mraky... Nemám pocit, že by nám tohle počasí mohlo při výstupu vadit, ale možná je tenhle můj názor poplatný tomu, jak mě deprimuje představa dalšího prázdného dne... Každopádně je rozhodnuto a já se přes těch dvanáct dlouhých hodin do večera budu muset nějak zabavit.

Ráno ještě ve spacácích posloucháme, jak se naši sousedi balí, pálí odpadky a čekají na domluvené koně, které je odvezou na Lukovou polanu.

Když vylezeme, abychom si uvařili snídani, je venku to nejdepresivnější počasí, jaké znám – nízké tmavošedé mraky, pod nimi kalné šedé světlo, lehce sněží. Teplota je kolem nuly a vlezlé studené vlhko. Vybavují se mi mé zimní přechody Roháčů. Za těch asi deset let co tam rok co rok jezdím, bylo skoro pokaždé takhle. A pokaždé mě to tam deprimovalo, stejně jako tady.

Během snídání se u nás zastavil jeden ze zdejších koňáků – jmenuje se Daimir. Je to mladý kluk a má sympatické vystupování. Ptal se, kdy půjdeme dolů a když jsem říkal, že na jeho služby nemáme peníze, odpověděl, že se můžeme nějak domluvit, třeba že bychom zaplatili nějakými věcmi. Od skialpinistů jsme dostali termosku, třeba by o ni stál... Taky nám nabídl, že nám za 20 somů přiveze chleba.

Před polednem se ochladilo, my zalezli do stanů a už jen poslouchali, jak klienti CK Poznání odcházejí do údolí. Kolem půl druhé sněžení zesílilo. Ve stanu je sedm stupňů, vlhko. Venku padá mokrý sníh, který ale na suti hned taje. Čas se hrozně vleče, zda zítra budeme moci jít do C2 není jasné. Většina stanů, které tu stály při našem příchodu, je pryč. Jenom včera odpoledne přišli nějakí dva Němci a zastanovali nedaleko. Jinak všichni ostatní odcházejí. Přečetl jsem jeden ze svých z webu stažených článků. Další si nechám zase na jindy, musím jimi šetřit aby mi vydržely co nejdéle.

Když je takové počasí a člověk se nudí, honí se mu leccos hlavou. Má pochybnosti o smyslu celé

akce, přemýšlí o tom, zda se vůbec ještě dostane do C2, nebo bude muset věci, které tam vynesl, odepsat. Vrchol je někde nekonečně daleko, málo významný vedle aktuálnějších problémů. Ale rozum napovídá, že ačkoli se sezóna už chýlí ke konci, ještě úplně neskončila, a že nám zbývají ještě dva týdny – a během nich se počasí skoro jistě ještě stihne zase zlepšit. Koneckonců ošklivo je teprve druhý den, zatím si vcelku nemáme nač stěžovat... Atmosférický tlak ale už 40 hodin nepřetržitě klesá...

Večer jsme se dali do řeči s jedním Američanem, který sem dorazil především. Jeho vůdce se spojil s BC a také prý zaslechli nějakou předpověď v rádiu. Údajně se prý blíží bouře (použil slovo „storm“) a špatné počasí by mělo trvat několik dní. Ovšem co se skrývá za slovem několik, to nevěděl.

Večer jsme spotřebovali poslední benzín z první z našich tří PET-láhví.

Čtvrtek 15.8.2002 – den 14

Když jsme usínali, sněžilo. I ráno sněžilo. Ale oblačnost byla o něco výš a ani světlo už nebylo takové ponuré jako včera. Kolem deváté se dokonce objevilo slunce. Okamžitě se výrazně oteplilo a do jedenácti je po těch pěti centimetrech sněhu i po zimním vzhledu okolní krajiny! Ale mraky se pořád točí dokola, jak dole v údolí, odkud sněžení včera přišlo, tak nahoře kolem vrcholu Razdělňaja. Vzhledem k množství nového sněhu dnes nikam nepůjdeme.

Opět se objevil Daimir a Jirka u něj objednal na zítřek deset chlebových placek.

Před polednem si k nám přišel pokecat jeden starší koňák: „Za Svazu to bývalo lepší – kolchoz byl, magazíny byly, člověk si mohl koupit co chtěl, důchod byl lepší...“ Teď v létě vozí horolezcům bagáž nahoru a dolů, po zbytek roku ale nemá co dělat, leda krávu dojit... Loni se tu seznámil s nějakým Petrem z Čech, který se odsud z C1 dostal na vrchol a zpět za tři dny! Potom dva dny na Lukové polaně stonal (což mě nepřekvapuje, spíš se divím, že to vůbec přežil).

Přesně v poledne začalo zase sněžit. Sněží ale mírněji, svítí do toho slunce a čas se tak dá trávit venku, což je mnohem přijatelnější než včerejší celodenní čučení do stanové plachty. Fred s Tomášem za 300 somů koupili láhev vodky, takže i kdybychom byli nuceni zase zalézt do stanů, určitě by nám ten čas dnes uběhl veseleji.

Asi v jednu hodinu dorazil z C2 náš známý Grigorij a místo stanu si nedaleko roztáhl do podoby stříšky jakousi celtu. Je to fakt tvrdčák.

Kolem třetí se nad Leninem vyjasňuje, podle oblačných chvostů tam ale duje hrozný víchr. Mraky nad údolím jsou o něco světlejší a trochu vystoupaly. Svítí slunce, ale vane ledový průvan.

Kolem páté se zase zatáhlo. Nevypadá to nějak zvlášť dramaticky, ale ochladilo se a padají kroupy.

Diskutujeme o tom, zda jít zítra do C2. Fred nechce, Tomáš je jako vždy na vážkách, ale asi by taky ještě počkal. Jirka by asi šel, ale není si jist. Já bych taky šel, Fred má ale pravdu v tom, že počasí (byť má jeho vývoj pozitivní tendenci) se ještě nijak výrazně neobrátilo. Pravda je taky to, že zatím nejsme v časové tísní a můžeme si dovolit počkat, až nám bude počasí zase přát. Dohoda je tedy následující: pokud v půl šesté ráno bude úplně jasná obloha, půjdeme. Jenom tu bude muset někdo z nás počkat na Daimira, který přiveze chleba. Pokud jasno nebude (a to nejspíš nebude, podle toho jak to zatím vypadá), bude nás čekat další volný den v C1.

V šest večer jsme se po vyčerpávající diskusi šli schovat před ledovým větrem do stanů, a když jsme za hodinu vylezli ven uvařit večeři, právě z oblohy mizely poslední mraky! Bylo úplně jasno, vítr a pěkná zima. Noc asi bude ledová a co teprve to ráno! V půl šesté uvidíme.

Chtěl jsem si dát na noc do spacáku tepelné vložky ze svých koflachů, ale je tak těsný, že jediná možnost je mít je na nohou.

Tlak se už 24 hodin téměř nemění a drží se na hodnotě 606 mbar.

Pátek 16.8.2002 – den 15

Potřeba jít na záchod mi v noci připravila nádherný pohled na černočerné nebe s množstvím zářících hvězd, rozřáté vejpůl mléčnou dráhou. Míhla se tam i padající hvězda a já si stihl cosi podstatného přát – věřím, že se to splní.*

V půl šesté ráno je úplně jasno a krutý mráz. Ačkoli jsem Jirku včera žádal, aby si taky nastavil budíka, zdá se, že jsem vzhůru sám. Vyhlášuji budíček a začínám vařit. Láhve s vodou jsme měli ve stanech, takže nezamrzly. Jakmile ale vodu naliji do ešusu, začne zamrzat. Než se uvaří první litr čaje, polévka, připravená v dalším ešusu, má na hladině 5 mm ledu.

Balíme. Slunce nejprve ozáří vrchol Leninova štítu a postupně i další hory v okolí. Nakonec dojde i na nás.

* A v teple domova, když tenhle text přepisují do počítače, mohou potvrdit, že se mé přání splnilo.

Mám problémy s balením stanu. Jeden jeho roh se včera zabořil hluboko do vlhkého štěrku a přes noc tam důkladně zamrzl. Teprve když slunce led rozehřeje, můžu stan zabalit.

S výjimkou několika maličkostí chceme dnes do C2 vynést prakticky všechny zbývající věci.

Balení nám jako vždycky trvá dlouho, takže když se v půl deváté objeví Daimir s chlebem, jsme ještě všichni na místě. O patnáct minut později ale už vyrážíme na svůj druhý výstup do C2.

Mám pocit, že jsem přetížený, tak těžký batoh bych nechtěl tahat ani v Alpách. I ostatní si stěžují na těžké batohy. Hned na prvním stoupání získám poměrně veliký náskok, protože si zatím neberu mačky, což mi ušetřilo nějaký čas. Mé tempo je zhruba stejné jako tempo dvojice Turků. Veškerá komunikace ale rychle končí, ti dva neznají jiný jazyk než svůj vlastní! I dneska stoupá nahoru náš známý Němec s horským vůdcem. Tentokrát má dokonce vůdce dva. Ten druhý, mladý Kazach Dimitrij, je podle svých vlastních slov „guide-student“.

S rostoucí výškou batoh ještě víc těžkne a tempo se snižuje. Člověk je na tom tak, že může jít jen jedním jediným tempem. Jakmile se pokusí zrychlit, dojde mu během několika kroků dech. Když chce zkusit pomalejší krok, zjistí, že ho to také vyčerpává víc než to jedno jediné správné tempo. Ke konci výstupu se tohle optimální tempo pohybuje v závislosti na sklonu svahu zhruba na hodnotě jeden krok za 1,5 až 2 sekundy.

Zpočátku bylo poměrně chladno, takže se stoupalo docela dobře. Jak se ale slunce zvedá na oblohu a sníh měkne, začíná se mi lepit na mačky a tvořit obrovské bakule. Člověk pak táhne na každé noze o nějaké to kilo navíc. Je snazší a i bezpečnější mačky sundat a stoupat bez nich.

Stejně jako posledně mě Fred ke konci kopce došel.

Dal jsem se do řeči s vůdci, kteří už Němce odvázali od lana, došli do nejvyššího bodu stoupání a tam na svého klienta čekali. Ten starší byl na vrcholu celkem čtyřikrát, letos ale zatím ani jednou. Prý má samé slabé klienty, podobné tomu dnešnímu. Jeden den angažmá horského vůdce tu stojí 25 dolarů, cena ale prý obvykle bývá vyšší, protože klienti používají i zdejší stany a nechávají si vařit jídlo. Cena je stejná na normální cestě i na cestě přes Lipkinovy skály. Vůdce tvrdil, že takového klienta jako jsem já, by bral hned. To mě samozřejmě potěšilo. Když jsem odpověděl, že na něco takového nemám peníze, prohlásil, že by to nevadilo, hlavně že by zase po dlouhé době měl

někoho, s kým by mohl jít na vrchol. To mě potěšilo ještě víc!

Ačkoli jsem se necítil cestou o nic líp než při minulém výstupu, pohled na hodinky ukázal, že i přes ten přetěžký batoh jdeme podstatně rychleji než minule. Posledně jsem do C2 stoupal devět hodin, dnes jen sedm a čtvrt – ve čtyři jsem tak byl na místě. Fred došel pět minut po mně, Jirka s Kamilou po další hodině. Tomáš došel až v půl sedmé. Práce v dole mu asi moc nepřidává, prý měl potíže to ve stoupání udýchat – 89% expozice dělá své.

Až na únavu a bolavá ramena se cítím úplně normálně, vůbec nemám pocit, že bych byl v nějaké zvlášť velké výšce.

Dáme si čaj a polévku a jdeme spát.

Myslím, že je čas konečně přejít na moderní materiály, které jsem před cestou nakoupil, takže si na noc беру kalhoty z moiry a místo bavlny tři trička z různých „-texů“. V noci mi pak bylo horko a musel jsem se ve spacáku svlékat. Hlavní problém ale byl ten, že jsem během horkého dne vypotil spoustu minerálů a celou noc jsem měl v nohou náběhy na křeče. Musel jsem stále být ve střehu, aby mě nějaká křeč nechytla, takže jsem spal jen lehce.

Sobota 17.8.2002 – den 16

Odpočinkový den v C2. Ráno jsem vyspalý, výška se na mně nijak neprojevuje, mám hlad. Slunce tu brzy zapadá, ale taky brzy vychází, už někdy v sedm nám svítí na stan. Ale i když je jasno a slunce pálí, žádné veliké teplo tu není. Stačí, aby jen trochu fouklo a do člověka se dá zima.

K snídani jsme měli chleba, který jsme sem včera vytáhli. K němu pomazánku ze sardinek a cibule – a vylepšili jsme to ještě solí a grilovacím kořením. Míchám si jontáky a dělám inventuru svých sladkostí. Jak to vypadá, můžu si až do konce akce dávat denně v průměru jeden jonták, jedno další rozpustné pití, jednu čokoládu a jeden a půl sušenky. K tomu mám čtyři energetické gely na vrcholový den a hromadu sušeného ovoce. To je tak akorát. Odpoledne ještě děláme inventuru společných potravin.

Vedle nás stanuje skupina lezců z Turkmenistánu a Íránu. Jeden z nich vyšel na vrchol, další se o to třikrát (!) pokoušel a ani jednou se mu to nepodařilo. Pokaždé měl smůlu na počasí. Tři pokusy – to je opravdu hrdinský výkon!

Zítřejší chceme jít nalehko na Razdělňuju (6210 m). Výškoměr na mých hodinkách ukazuje jen do šesti tisíc metrů, takže by mi tam přestal fungovat – přeřídil jsem ho tedy

tak, aby ukazoval o 2000 m níž. Když budu optimisticky předpokládat, že dojdu až na vrchol, měl by za takového nastavení fungovat i tam.*

Dnes bylo celý den nádherné počasí, věřme, že ještě pár dní takové vydrží.

Je sobota, v neděli vystoupíme na Razdělňuju a zase se vrátíme do C2, v pondělí bude volný den, v úterý vyjdeme s bagáží zase na Razdělňuju do C3 (6150 m) a ve středu se pokusíme o vrchol. Potřebujeme tedy ještě čtyři dny dobrého počasí. Po našem příjezdu tu byla mnohem delší perioda hezkého počasí, věřme, že to vyjde ještě jednou.

Pokud jde o mně, nejraději bych to celé právě kvůli nejistotě ohledně počasí nějak zkrátil - ale ono to nejde. Jedině vypustit ten pondělní volný den, ale to představuje určité riziko. Nezbyvá než doufat, což ostatně děláme celou dobu, co jsme na tomhle kopci...

V šest hodin zapadne slunce za hřeben a rázem se prudce ochladí. Během pěti minut je z velmi příjemných a sluncem vylepšovaných plus deseti stupňů poměrně nepříjemných a větrem znepríjemňovaných mínus deset. Nezbyvá než zalézt do stanů a zabalit se do spacáků.

Neděle 18.8.2002 - den 17

Na dnešek je v plánu aklimatizační výstup do C3 - tábora, který leží ve výšce 6150 m, těsně pod vrcholem Razdělňaja. Zítra pak volný den a pozítří další výstup do C3.

Jirka chtěl původně vstávat hodně brzy, ale přesvědčili jsme ho, že tu je před východem slunce hrozná zima. Budíček tedy byl teprve až nám slunce začalo ohřívat stany, čili v sedm hodin. Mráz byl ještě slušný, ale rychle se oteplovalo.

Byl jsem nevyspalý, až někdy do tří hodin jsem nemohl usnout. Je zajímavé, že si Fred stěžoval na totéž. Z výšky to snad není, na tuhle hodnotu bychom snad už měli být víceméně aklimatizovaní, ale kdoví...

Když jsem byl v noci na WC, naskytlo se mi úžasné divadlo, kdy měsíc ukrytý za hřebenem Leninova štítu ozařoval svým přízračným bledým světlem část hřebene nad táborem.

V noci spadla ze svahu nad stany malá kamenná lavina. Zastavila se vysoko nad námi, ale jeden veliký balvan nám proletěl kolem stanu.

* Až na vrchol jsem nedošel, ale přes sedm tisíc jsem se dostal. Přetížení o 2000 m níž nebylo nic platné, místo údajů o výšce byly na displeji jen pomlčky. Stejně pomlčky ukazoval i barometr, atmosférický tlak byl asi už pro snímač příliš nízký bez ohledu na korekci, která byla na výškoměru nastavena.

Když jsme stany stavěli, hledali jsme pro ně úmyslně místo co nejvýš ve svahu, aby nás neohrožovaly séraky, které by případně mohly spadnout ze svahu Razdělňoj. V roce 1990 taková lavina smetla celý druhý tábor. Tehdy tu zahynulo 40 lidí. Proti něčemu takovému (tehdy to bylo způsobeno zemětřesením) samozřejmě nejsme bezpeční ani vysoko ve svahu, ale proti nějaké menší lavině snad ano. Na to, že ze svahu budou padat kameny, což je pro nás teď mnohem akutnější ohrožení, jsme nepomysleli. Naštěstí těch kamenů nelétá mnoho a jen málokterý doletí až k našim stanům.

Já jsem začal stoupat umrzlým firnovým svahem nad C2 kolem půl deváté, ostatní asi o patnáct minut později. Nejprve se stoupá přímo nahoru svahem podle skal, pak se zatočí doleva na hřeben a mírným výstupem se pokračuje až pod svah Razdělňoj. Na Razdělňuju je to pak hodně strmě do kopce.

Celou cestu jsem si udržoval mírný náskok. Když jsem začal stoupat do prudkého svahu, zkusil jsem jiný režim dýchání. Vydechoval jsem proti odporu - přes sevřené rty. Bolely mě pak sice tváře, jak se při každém výdechu nadouvaly, vyšší tlak v plicích se ale projevil a stoupalo se mi překvapivě dobře. Ve čtvrt na tři jsem v C3 (6150 m), těsně pod vrcholem Rozdělňaja (6210 m). Osm set metrů převýšení jsem vyšel za tři a tři čtvrtě hodiny. To je myslím slušné. Třetí výškový tábor je tvořen několika stany v hlubokých záhrabech. Jeden záhrab je volný, tak si sedám do závětří. Na sluníčku je tu příjemně, teplo, klid. Nemám žádné potíže, s chutí jím čokoládu i sušené ovoce. Po chvíli jsou na místě i Kamila s Jirkou. Když s Fredem stoupali, potkali Popova, toho Popova, který nás vítal v základním táboře. Tady sestupoval s nějakou klientkou. Podle Popova bude slušné počasí už tak nejvýš tři až čtyři dny. Tím se dostáváme do časové tísně. Když dorazí Fred a Tomáš, padá rozhodnutí vypustit zítřejší volný den a místo něj sbalit stany a zase vyjít sem do C3, abychom se pozítří mohli pokusit o vrchol. Snad to fyzicky zvládneme. To, jak rychle jsme dnes těch osm set metrů všichni vyšli, nás naplňuje optimismem.

Z Razdělňej se otevírá fantastický výhled na obrovské horstvo táhnoucí se až kamsi k západnímu obzoru. Strmé stěny a řada opravdu vysokých hor, které ale bohužel nikdo z nás nedokáže pojmenovat. Je to ten nejúžasnější horský výhled, jaký jsem kdy spatřil.

S počasím to není moc optimistické. Když se ve dvě hodiny vydávám dolů, je na nebi spousta oblaků.

Sestup byl velmi rychlý - aniž bych nějak spěchal, jsem v C2 za 40 minut. Ostatní docházejí o něco později.

Kamila nám oznámila, že zítra nahoru nepůjde! Říká, že jí stačily ty výhledy z Razdělnoj.

Bez Kamily jsme čtyři, poneseme tak zítra nahoru dva stany - jeden pro mě a Freda, druhý pro Jirku s Tomášem. Vezmeme zásoby na tři noci. A kdyby to nevyšlo, budeme mít ještě čas sejít do C2, dát den oraz a zkusit druhý pokus.

Bude to asi tvrdé, ale dnešek mě naplnil určitým opatrným optimismem pokud jde o naše fyzické možnosti, záleží na počasí.

Pondělí 19.8.2002 - den 18

V noci se trochu blýskalo a ani ráno není úplně jasno. Stejně jako včera vstáváme až když slunce začíná svítit na stany. Je mnohem tepleji než včera. Balím jen pár věcí, které jsem si připravil už včera a v devět jsem připraven vyrazit. Jirka je na tom stejně. Zato Fred a Tomáš balí a balí... Není mi jasné, co je na zabalení věcí na tři dny tak složitého. Jirka má nejméně trpělivosti a vyráží první, já o něco později. Freda s Tomášem vidím vycházet teprve když jsem nahoře na hřebeni.

Pomalů jdu pod Razdělnuju a s těžkým batohem (spacák, stan, lékárna, všechno oblečení, sladkosti) lezu nahoru. Není to nic moc, ale přesto jsem nahoře o patnáct minut rychleji než včera. Chvilí po půl jedné tak shazuji batoh u posledního volného záhrabu. Je docela mělký a bude potřebovat důkladně upravit.

Už od dopoledne se kazí počasí a přibývá oblačnosti. Na nebi jsou oblačné řasy. Kolem jedenácté se začíná dělat mrak okolo vrcholu a o hodinu později vrchol úplně mizí. Z Tádžikistánu táhnou tmavé mraky. Kdo chce dnes na vrchol, musí si pospíšet. Pokud budu optimisticky předpokládat, že zítra bude počasí prodělávat stejný vývoj jako dnes a nebude ještě horší, měli bychom být na vrcholu co nejdříve. Toho bychom dosáhli tím, že dnes neskončíme tady v C3, ale dojdeme až do C4, který má být ve výšce 6400 m a asi o čtyři hodiny blíže k vrcholu. Na zpáteční cestě bychom pak C4 zabalili a došli s věcmi až do C3. Jenomže čas běží a Fred pořád nikde! Je stále jasnější, že jde hodně pomalu a na C4 se asi nebude cítit. Takže začínám raději pomalu kopat náš záhrab. Fred dojde asi v půl čtvrté a chvilku po něm i Tomáš. Podle očekávání Fred můj návrh na cestu do C4 odmítá. Společně s Fredem kopeme záhrab, Tomáš pomáhá Jirkovi a asi v půl páté jsme konečně zalezli ve stanech. Počasí není nic moc, sněží, nefouká ale zatím žádný vítr.

Cítím se utahaný, ale myslím, že do C4 bych dnes došel...

Takže jsme v C3 a věříme, že se nám zítra podaří vyjít na vrchol.

Úterý 20.8.2002 - den 19

Pozdě večer se počasí vylepšilo a noc byla krásná. Byl jsem nervózní a pořád vymýšlel způsoby, jak ráno vyrazit co nejdříve - a Fred je soustavně zamítal.

Celý večer jsme strávili rozpouštěním ledu. To nám zabralo několik hodin a kromě dvou čajů a dvou polévek jsme si na zítřek připravili celkem 5,5 litru pití. Aby nám nezamrzlo, měli jsme láhve přes noc ve spacácích, což tu ostatně pro nás není žádná novinka. S lahví pití jsme ve vyšších táborech spali každou noc, jediný rozdíl byl v tom, že dnes byly ty láhve dvě. Mimoto samozřejmě ještě fotoaparáty a tepelné vložky z bot.

Ve tři ráno jsme měli budíček. A opět nastalo zdoluhavé rozpouštění ledu. Čaj, polévka a ještě jednou čaj do termosky. To všechno trvá do pěti hodin. Venku je nádherně, bezvětří, jasno a mráz. Nechceme vyrážet potmě, takže ležíme oblečení ve stanu a čekáme na svítání. To přichází asi ve tři čtvrtě na šest. Obouváme boty a balíme posledních pár věcí. Osm minut po šesté vyrážím, ostatní postupně po mně. Je chladno, odhaduji tak deset až patnáct pod nulou, k tomu mírný, ale ledově chladný vánek. Asi ve čtvrt na sedm začíná vycházet slunce. Je to nádherný, neskutečný zážitek. Být sám v horách, na takovém místě a v takové chvíli - komu se něco takového poštěstí? Těch patnáct minut mrazivé krásy, během nichž se postupně mění barvy nebe i hor, absolutně ospravedlňuje všechny trable téhle cesty.

Fotil jsem se to šlo, leč mým prstům a ostatně ani fotoaparátům mráz nepsvědčil, takže jsem plný napětí, co z toho bude.

Když se jde z C3 k vrcholu, nejprve je potřeba sejít asi 200 m do sedla, kde mě zastihl východ slunce. Pak se pokračuje nahoru strmým skalnato-suřovým a místy sněhovým svahem až na rozlehlé suřové plató do výše asi 6400 m. V tomhle stoupání mě předešel Jirka. Na plató se občas zakládá tábor číslo 4. Pro stany je tam spousta prostoru a i několik upravených míst, stěny proti větru atd. Po platu se postupně stoupá až k místu, kde stojí kameny zapřená ocelová plynová bomba. To je asi ve výšce 6600 m. Dál se pokračuje strmou sněhovou hranou zvanou Nůž, která je nahoře dokonce zajištěna fixním lanem. To je jediné místo výstupu, kde můžete upotřebit cepín, není to ale nutné. Vrchol Nože je ve výšce zhruba 6700-6800 m. Pak se pokračuje přes několik skalek na

další, tentokrát však sněhové plató. Přes jeho ohromnou sněhovou plochu se pak stoupá k vlastnímu širokému vrcholu.

Jirka se držel suverénně v čele, pak jsem stoupal já, Fred a nakonec Tomáš. Už při příchodu na sněhové plató jsem na sobě začal pozorovat zvláštní stavy. Najednou jsem tu byl jiný já, který pozoroval jakéhosi „jeho“, jak se s nesmyslně těžkým batohem absurdně plahočí v sedmitisícové výšce kamsi do kopce. Později však bylo „já“ stále více utlumené a vrchu začal nabývat „on“ se svým utrpením. Vlevo od cesty byly jakési skalky a napravo od ní jsme „já-on“ viděli stát vesnici! Hned u cesty stála obrovská černá stodola. Neustále na nás někdo odněkud volal a o co zřetelněji jsme vnímali vesnici, o to hůř jsem viděl na sněh pod svýma nohama. Začala se mi dělat tma před očima. Měl jsem pocit, že mě co nevidět opustí vědomí. „Já“ jsem si říkal, že „ho“ nechám dolézt k vrcholu (už to opravdu byl jenom kousek), pořídit vrcholové foto a pak pomazeme oba dolů. Protože zpět se šlo stejnou cestou, navrhl jsem „mu“, nechat batoh na místě, vzít si z něj jen pár nezbytností a vyzvednout ho zase cestou zpět. Na rozdíl od „něho“ jsem přitom ale nepomyslel na lidi z vesnice. Musel jsem uznat, že „on“ má pravdu v tom, že by nám ten batoh zatím rozkradli, takže z odložení sešlo.

Pak ale najednou, bez jakéhokoli rozmyšlení přišel okamžik, kdy „mně“ i „jemu“ bylo jasné, že existuje jen jedna možnost: Dolů! Teď hned! Nebylo tu žádné dilema, žádné myšlenky na to, že vrchol je přece tak blízko a že budu litovat. Byl jsem přesvědčen, že existuje jedna jediná správná volba – jít zpátky. Nebyl žádný problém se během jediného kroku otočit a vzápětí vyrazit opačným směrem – od vrcholu. Stačila ještě zapracovat dokumentaristická část mé osobnosti, která vzala na vědomí, že je 14:12 a k vrcholu že to je odhadem 100 výškových metrů a ne víc než hodina.

Po pár minutách sestupu jsem potkal Freda. Bylo mi jasné, že mu budu muset nějak srozumitelně vysvětlit, proč jsem se otočil. Už předem jsem se děsil duševního úsilí, které budu muset vynaložit k tomu, abych dokázal mluvit. Dokonce mi hlavou bleskla myšlenka, abych se mu nějak vyhnul! V tom okamžiku mě představa, že budu muset promluvit připadala horší, než myšlenka na dlouhou cestu zpět do C3! Nakonec se to nicméně podařilo - a Fred mi druhý den potvrdil, že jsem mluvil jasně, věcně a srozumitelně. Já sám jsem si tím nebyl v ten okamžik ani trochu jistý.

Jirka byl tou dobou už na vrcholu.

Na dolním konci plata jsem potkal Tomáše. Šel rychle a říkal, že se cítí dobře. I mně bylo o něco lépe. Pak se ale stala věc, která mě dost vyděsila. Mnohem víc, než halucinace, kterými jsem trpěl, než jsem se otočil. Tedy pokud se při mém otupeném vnímání a zpomaleném myšlení dá mluvit o vyděšení – prostě jsem měl pocit, že něco není tak, jak by mělo být, a že ta změna je k horšímu. Nejprve mě začala brnět celá levá paže a levé poloviny obou rtů. A pak jsem zjistil, že od pasu nahoru ovládám na levé straně těla jen hrubou motoriku! Částečně jsem ochrnul! Zkusil jsem to pečlivěji prověřit a dopadlo to tak, že mi z levice vypadla otevřená termoska a trochu čaje vyteklo do sněhu. Zjistil jsem také, že špatně artikuluji, protože nejsem schopen ovládat levou polovinu jazyka! Dvaatřicet let a mozková mrtvice – a ještě na takovém místě, to byly úvahy, které mi táhly hlavou. O tom, jak byl můj mozek ovlivněný výškou svědčí to, že jsem z hypotézy o mozkové mrtvici vyvodil, že musím hned začít s rehabilitací. Musím levou polovinu těla cvičit, abych se jí postupně zase naučil ovládat! Takže jsem uprostřed sněhové pláně, takřka v sedmi tisících, seděl na batohu a cvičil. Nutil jsem prsty levé ruky, aby zrcadlově opakovaly pohyby prstů ruky pravé, pak aby prováděly nějaké jemné pohyby samostatně. To první jakž-takž šlo, to druhé bylo horší. Pak jsem procvičoval svaly jazyka – opakoval jsem mnohokrát nahlas jméno své přítelkyně, název svého rodiště a nakonec jsem recitoval „Znám křišťálovou studánku“... Asi to vypadalo dost legračně, nebyl tam ale nikdo, kdo by to dokázal ocenit.

Uvažoval jsem taky o tom, jak dokážu slézt přes Nůž, protože nebylo jasné, jak spolehlivou oporou mi bude hůlka v levé ruce. Další problém, který mi ležel v hlavě byl, jak asi budu moci v takovém stavu strávit zbytek dnů do odjezdu domů a co řekne přítelkyně, až se jí domů z Kyrgyzstánu vrátí mrzák...

Mozková mrtvice to asi nebyla, protože potíže začaly pomalu ustupovat. S určitými obavami jsem se vydal na další sestup. Nic jiného mi ostatně nezbývalo. Naštěstí už se potíže nevrátily a kromě nesmírné únavy mi nic nebránilo dojít do sedla pod Razdělnuju. Odsud mě čekalo ještě nekonečných 200 m výstupu ke stanu. Nevím, kolik bylo hodin, když jsem zalézal do spacáku, ani kdy dorazil Fred.

Fred vyšel na vrchol asi devadesát minut po Jirkovi a na sestupu zatavili Tomáše, protože se obávali zhoršování počasí. Zvedal se totiž vítr a kolem vrcholu se pomalu začínala tvořit obvyklá odpolední oblačná čepice.

Jirka a Fred byli tedy úspěšní, já a Tomáš jsme se otáčeli ve výšce přes 7000 m.

Ve stanu jsem se trochu vzpamatoval, takže jsme si před spaním ještě mohli dát polévku a čaj.

Středa 21.8.2002 – den 20

Usnul jsem jako zabítý. Ráno jsem se stále necítil moc dobře a pokaždé, když jsem se napil, zvedal se mi žaludek.

Venku bylo jasno a prudký vítr. Pravý tádžický vítr na vrcholu Razdělnoj. Stan byl důkladně zahloubený, takže to s ním moc nelomcovalo, zato předsíňka a celý prostor mezi vnějším a vnitřním stanem byl plný navátého sněhu. Fred si včera nechal v předsínce boty a dnes je má úplně zaváté. Vnitřek stanu je pokrytý vrstvou jinovatky, která nám padá do tváří a na spacáky. Rozhodujeme se nic nevařit, rovnou sbalit a sestoupit do C2, kde bude závětrí a vůbec po všech stránkách příjemněji.

Když jsme tam konečně sešli, ukázalo se, že mezitím odsud zmizely skoro všechny stany! Poprvé jsme sotva našli místo na stan. Teď tu kromě toho Kamilina stojí už jen dva a všude jsou volné plošinky. Po předchozím ruchu to tu působí opuštěně.

Stavíme stan, vaříme a po zbytek dne jsme všichni v hlubokém útlumu, kdy je nám zatěžko být jen dojít na záchod.

Než jsem odjížděl do hor, připravil jsem si do lékárníčky takový tahák, abych bez velkého přemýšlení mohl rozpoznat a rozlišit různé formy nemoci z výšky. Teď jsem ho prostudoval a mám dojem, že jsem včera mohl trpět počáteční formou výškového otoku mozku. Samotné halucinace ale na druhou stranu nic neznamenají a mohou být jen jedním z příznaků hypoxie.

Jakkoli mě mrzí, že jsem na vrchol nedošel, ačkoli jsem mu byl takřka nadosah, jsem přesvědčen, že jsem se rozhodl správně. Kdoví, co by se se mnou dělo, kdybych se pokusil pokračovat nahoru. Zatím jsem při svém sportování byl bezvýhradně zvyklý mít své tělo absolutně pod kontrolou a mé včerejší prožitky byly pro mě úplná novinka. Přesto si myslím, že jsem své potíže nezveličil. Mé halucinace došly tak daleko, že jsem už nebyl schopen odlišit realitu od iluze (viz má úvaha o hrozícím rozkradení batohu) a jsem rád, že i v tom stavu jsem našel dost soudnosti, abych se dokázal rozhodnout k návratu.

Čtvrtek 22.8.2002 – den 21

Dnes máme v plánu sejít do C1. Měl by to být poslední relativně nebezpečný úsek cesty. V tisícimetrovém sestupu musíme přejít pár trhlin,

nehledě na naši zkušenost s lavinou. Stále jsme po vrcholovém dni v útlumu, takže vstáváme pozdě a balíme hrozně pomalu. První vyrážejí dolů Jirka s Kamilou, naše trojice až ve tři čtvrtě na jednu.

S mírnou nostalgií opouštím místo, kam se asi hned tak nevrátím.

Batohy jsou těžké, cítíme se přetížení. Ačkoli jsme tu toho dost snědli, přece jen táhneme na zádech věci, které jsme sem vynášeli nadvakrát.

Po dvou hodinách sešupu v mokřém sněhu a přeskokování trhlin jsme dole. Další hodinu a půl se po plochem ledovci ploužíme do C1.

Když jsme odsud vyráželi nahoru, byly tu davy lidí a spousta stanů. Teď jsou tu stany jen tři a nikde ani noha. Sezóna končí. Skoro nikdo tu není – ale je to tak lepší, slyšíme jen sebe, vítr, vodu a praskání ledovce. Člověk má z hor silnější prožitek, než když kolem pořád někdo chodí.

I přesto jsou tu ještě koňáci a jako vždy nám nabízejí své služby. Když odmítáme, slevují dokonce z původního jednoho dolaru za kilogram na pouhých deset dolarů za batoh.

Na zítra plánujeme volný den. Cestou po ledovci jsme dnes šli kolem několika krásných jezer, půjdu si je zítra vyfotit.

Ledovec stále pracuje a za těch několik dnů, kdy jsme byli nahoře se naše staré místo dost změnilo. Původně vodorovné plošinky pro naše stany připomínají pahorkatinu a malý Tomášův stan je tak zkroucený, že ho musíme dát stranou a znovu pod ním srovnat terén.

Máme nějaké přebytky jídla, takže večere je velmi vydatná.

Pátek 23.8.2002 – den 22

Dnes je volný den. C1 je úplně prázdný, je tu nádherný klid. K tomu ještě velmi dobré počasí.

Kolem jedenácté vyrážím na fotografickou vycházku. Fotím jezera, trhliny a další ledovcové motivy a kolem půl druhé jsem zpět. Fred a Tomáš docházejí až kolem čtvrté, zato ale se zajímavou zprávou. Na ledovci objevili pozůstatky mrtvého alpinisty! Konkrétně pravou nohu od kolena dolů, dokonce ještě obutou! Poblíž pak batoh, nějaké hadry, konopné lano, levou botu a kolenní kloub levé nohy. Zítra nás tam zavedou.

Sobota 24.8.2002 – den 23

To, že končí sezóna, se zdá být potvrzeno i tím, že se balí a odcházejí i Rusové, kteří tu v jednom stanu provozovali něco jako hospodu. Přesto je dnes už druhý den naprosto dokonalé počasí!

Dopoledne jsme zase vůbec nespěchali se vstáváním, dost jsem se ale ve spacáku nudil, jsem po včerejšku přespalý.

Když jsme snídali, přišli k nám koňáci a nabídli nám ke koupi suvenýry. Přinesli ale i něco, na co jsem se jich včera vyptával a co se jako suvenýr běžně neprodává. Chtěl jsem po nich bičíky, kterými pohánějí své koně. Ale nechtěl jsem ty barevné a kýčovitě zdobené, které mají jako suvenýry pro turisty, ale jejich vlastní – autentické, používané. Včera jsem jeden ošklivý, udělaný z turistické hůlky odmítl. Dneska ale donesli jeden opravdu pěkný, s dřevěnou rukojetí uhlazenou dlouhým používáním. Už si začínám i pamatovat jak se tomu bičí kyrgyzsky říká - je to „kamče“. Po dlouhém smlouvání jsme se dohodli na deseti dolarech. Je to nádherná ruční práce, navíc s patinou reálného užívání. Po prvním úspěšném obchodě nám začali ke koupi nabízet další a další věci – tkané dečky a obrázky, hezké tkané tašky z ovčí vlny i další „kamčata“. Každý jsme si něco koupili, nebo vyměnili za přebytečné věci. Například za kanystr na vodu, který nám dali ti čeští skialpinisté, máme na zítra slíbených pět bochníků chleba. Tomáš směnil za svých 20 m statického lana, které pořídil asi za dvě stě korun jedno krásné „kamče“ já jsem prodal své rezervní sluneční brýle atd.... Konečná bilance je taková, že mám dvě nádherné „kamče“, jednu hezkou tkanou kabelu a dvě malé dečky. Snad to všechno nějak dovezu domů.

Po snídání jsme vyrazili za mrtvým horolezcem. Podle obuvi hádáme, že tu leží někdy od padesátých let, možná ještě déle. Podrážka je totiž pobita jakýmisi speciálními cvočky a lano ležící opodál je konopné.

Padesát let strávil v ledu, teď se některé části jeho pozůstatků objevily na povrchu - ale nebude dlouho trvat a ledovec je zase pohltí, tentokrát asi na mnohem delší dobu.

Pokračovali jsme po ledovci nahoru, až k ledopádu vpravo od Razedělnoj. Jako jediný jsem měl s sebou mačky, takže jsem mohl kousek ledopádem vyjít. Stoupat takovým mořem ledu je monumentální zážitek!

Kolem třetí jsme u stanů a zbytek dne trávíme inventurou jídla a lelkováním.

Neděle 25.8.2002 – den 24

Tak ode dneška za týden bychom měli být doma...

Dnes sestoupíme z C1 zase dolů, do přívětivější krajiny, kde už není jen led a skály, ale roste tam tráva.

Se vstáváním jsme moc nespěchali, čekali jsme až slunce začne hřát a ohřeje suť. Pak začalo balení a bylo opravdu krušné. Máme toho hodně, takže každý máme plný svůj velký batoh a na něm ještě přivěšený svůj druhý batoh.

Jako vždycky trvá balení nejdéle Tomášovi, Jirka s Kamilou jsou už dávno pryč. Vyrážíme kolem tří čtvrtě na jednu. Batoh je opravdu proklatě těžký. Hned zkraje nechávám Freda a Tomáše za sebou a za hodinu a půl jsem u říčky, která se dnes naštěstí dá přejít suchou nohou. Sněhový most, který jsme používali při své cestě nahoru, už totiž zatím přestal existovat. U říčky jsem došel Jirku s Kamilou, kterým to sem trvalo dvě a tři čtvrtě hodiny! Gratulujeme si, že jsme překonali říčku, poslední překážku, která by nám mohla zabránit v cestě do základního tábora. Odpočíváme a já s potěšením registruji první rostlinku po sedmnácti dnech. Je maličká a šedivá, ale udělala mi radost a vyfotil jsem si ji.

Jirka s Kamilou odcházejí a v půl čtvrtě – tedy o víc než hodinu po mně – docházejí Tomáš s Fredem. Mají toho evidentně dost a vůbec jim není do řeči. Navedl jsem je na správné místo pro přechod říčky a vyrazil dál. Na Sedle poutníků jsem zase došel odpočívající Kamilu a Jirku.

Vhodné tábořiště jsem našel na dolním travnatém konci obrovské morény, která se táhne středem údolí a z obou stran je ohraničená potoky. Je tu takový dolík, v němž jsou naše stany dokonale ukryté. Zatímco jsem byl pro vodu, dorazili pánové, Jirka s Kamilou, která únavou už ani nemohla správně artikulovat, už byli na místě. Nemyslím, že bych měl batoh nějak podstatně lehčí než ostatní, přesto jsem na rozdíl od nich čilý.

Místo našeho tábora je nádherné, po tak dlouhé době ve vyšších táborech dokážeme ocenit měkkou trávu i to, že ihned po západu slunce teplota nespadne kamsi hluboko pod nulu. Prostě je tu krásně a my si to užíváme.

Pondělí 26.8.2002 – den 25

Na dnes je vyhlášeno volno. Každý se baví, jak je mu libo. Já jsem se vypravil k jednomu ze zdejších hrozně studených potoků, abych udělal určité hygienické úkony, které ve vyšších táborech vyžadovaly míru sebezapření, přesahující mé možnosti. Pokusil jsem se přeprat kalhoty, ve kterých míním jet domů, i když v ledové vodě mýdlo s jelenem skoro vůbec nepěnílo.

Jirka s Kamilou se vydali na Lukovou polanu, aby zkusili nakoupit něco k snědku, docházejí jim totiž zásoby. Vrátili se s tím, že čilý život, který tam před třemi týdny pulzoval, už dávno kamsi zmizel. Nestojí tam jediný stan a z šesti jurt tam

také už zbývá poslední. Dostali v ní ale aspoň nějaký chleba.

Úterý 27.8.2002 – den 26

Dnes máme poslední opravdu horský den, zítra jdeme do základního tábora a pozítří ráno bychom měli odjet do Oše.

S Tomášem jsme si na dnešek naplánovali rozlučkový výlet. Počasí nám od rána přeje, je jasno, sluníčko hřeje. Vycházíme v půl jedenácté. Tuším, že by to mohlo být hezké, ale nečekám, že se vydávám na výlet, který pro mne bude tou nejkrásnější horskou túrou, jakou jsem kdy absolvoval!

Sedlo poutníků je v hřebeni, který máme po levé ruce. Šli jsme po morénách vzhůru údolím až pod sedlo před prvním vysokým kopcem hřebeni. Do toho sedla jsme vystoupali. Byla to makačka. Svah se sice tvářil jako suťovisko, ale šlo jen o tenkou vrstvu sutí na ledovém podkladu. Tomáš to vydrásal bez maček, s mačkami to ale bylo lepší. Ze sedla se nám naskytl úžasný pohled na Leninův ledovec – ocitli jsme se čtyři sta metrů nad místem, kde cesta od Sedla poutníků klesá dolů k říčce. Po malé svačince jsme se vydali po hřebeni vpravo strmě nahoru na vrchol nad námi. Nebylo to žádné těžké lezení, ale pořád hrozilo, že jako prvolezec na Tomáše něco shodím. Vrcholová plošina byla poměrně rozlehlá, byl tu kamenný mužík a hlavně byl odsud nádherný výhled na Leninův štít.

Další cesta byla snadná – široký suťový hřeben, místy snůh.

Postupně se ale hřeben zužoval a narůstala expozice. Zároveň narůstala obtížnost. Přelézali jsme několik skalních zubů zhruba trojkové obtížnosti ve velmi lámavé skále a mnohasetmetrové expozici. Přes jeden z nich se dokonce muselo přelézat obkročmo! Byl to úžasný adrenalinový zážitek s fantastickými výhledy za dokonalého počasí. Viděli jsme nám už známé hory z nové perspektivy, i hory, které jsme zatím nezahledli. Spatřili jsme padající obrovský sérak z monumentální stěny Pik Kyrgyzstán, který svým duněním připomínal zvuk hromu.

Po hřebeni jsme pokračovali až do místa, kde se poprvé dotýká ledovce po pravé straně. Posledních asi tři sta metrů do sedla, kterým se údolí uzavírá, jsme pak ušli po tomto ledovci. Tipovali jsme klasifikaci absolvovaného hřebínku. Podle Tomáše je to za III, podle mě za III+, v každém případě ale s poznámkou „lámavé“ a několika vykřičníky.

Ze sedla se otevírá výhled na další pamírské hory a dá se také z trochu jiné perspektivy než obvykle zahlédnout Razdělňaja.

Rozhodli jsme se vylézt ještě na jeden kopec, který při pohledu z údolí jakoby celé to údolí uzavíral. Tenhle výstup byl poměrně jednoduchý a přivedl nás do výšky asi 4750 m na nádherný špičatý vrchol s kruhovým rozhledem. Vrchol je celý tvořen červeným materiálem a stoupá se k němu po takových rudých lupíncích. V ostré špičce, na kterou se sotva vejde malý mužík, se tu setkávají tři hřebeny. Po jednom z nich jsme přišli, druhý vede dolů do údolí směrem k našim stanům a třetí pokračuje po vnější hraně údolí na kopce, které jsou při pohledu od stanů vpravo a které mají výšku zhruba 4800 m. Tohle pokračování se zdálo snadné a dokončili bychom jím kompletní okruh horní části údolí. Blížila se ale pátá hodina, takže jsme se raději rozhodli pro sestup středním hřebenem dolů do údolí. Nejprve po hřebeni a pak doprava dolů po skále a sutí jsme se bez problémů dostali na ledovec, po němž jsme už snadno došli na morénu a ke stanům. Asi v půl sedmé jsme byli zpět.

Celý den jsme měli krásně, cesta nám přinesla fantastické výhledy a na výstupovém hřebeni jsme si krásně zalezli. Víc si od horské túry nelze přát! Poslední horský den jsme si dokonale užili!

Po večeri se ukázalo, že Jirka s Kamilou už takřka strádají hladu, měli s sebou méně zásob než bylo třeba. My jsme díky pravidelným inventurám měli stále přehled, kolik nám toho zbývá a podle toho upravovali svou spotřebu. Díky tomu máme malý přebytek a můžeme jim věnovat dvě čínské polévky.

Středa 28.8.2002 – den 27

Od rána jsou na obloze obláčky, zdá se, že se mění počasí. Během balení je ale, stejně jako poslední dobou stále, horko. Tomáš si ještě skočil něco nafotit na Sedlo poutníků, takže jsme vycházeli až po dvanácté. Kamila s Jirkou už byli pryč. Jirku jsme po cestě došli, když si něco přebaloval, Kamila seděla na Lukové polaně. S výjimkou jediné jurty tu opravdu nebylo vůbec nic!

U jurty jsme se zastavili (jen my s Fredem a Tomem). Majitel, mladý, celkem sympatický muž, nás pozval dovnitř. Měl tam mladou hezkou ženu a několik dcer. Té nejmladší bylo jen 18 měsíců a vůbec jsme si jí nevšimli, dokud ve své kolébce tiše nezaplakala.

Nabídli nám nějaké věci, které bychom si mohli koupit jako suvenýry – vlněné tašky a koberečky, Fred si tu vybral další bičků. Nabídli nám také náramky a prsteny z ručně zpracovaného stříbra. Prý je dělají už jen staří, mladí to neumí, takže do tří – pěti let údajně dojdou a už nebudou...

Náramky byly pěkné a laciné, tak jsem si cosi koupil.

Fred chtěl místo peněz jako protihodnotu nabídnout své horské kalhoty. Jsou opravdu pěkné, ale našemu partnerovi se zdálo, že jsou příliš dlouhé, protože mu nekončí v pase nýbrž někde na prsou. Snažili jsme se mu vysvětlit výhody toho pro něj neobvyklého stříhu i supermoderního materiálu s membránou, ale nezdálo se mu to – a i přes naléhání manželky takovou transakci odmítl. Nestál ani o mou karimatku, takže se nakonec celý obchod odehrál jako obvykle v dolarech.

Pak jsme byli pozváni na čaj. K němu jsme dostali chleba a před každého byla postavena miska husté smetany. Jak jsme pochopili, chleba se ve smetaně před ukousnutím namočí. Bylo to vynikající! Měli jsme trochu obavy, co to udělá s naším trávicím traktem, ale zůstalo to bez následků.

Tahali jsme z našeho hostitele rozumy – Fred vyzvídal, jaké jsou rozdíly mezi kyrgyzskou a kazašskou jurtou. Dozvěděli jsme se například, že ta jeho jurta stála 17 000 somů, že se za pár dnů balí a jede dolů do města. V jurtě byla dokonce i televize napájená baterií z motorky. Signál tu mají kyrgyzský a ruský.

V jurtě jsme se zdrželi něco přes hodinu a pak se vydali dolů do základního tábora. Nebylo to daleko, ale po široké cestě se nám těžké batohy pěkně pronesly.

Nakonec jsme došli, postavili stany a něco uvařili. Popov tu není, jen několik mladších správců, kteří nám řekli, že pokud by snad dnes večer nepřišel náš šofér (jak jsme se s ním domlouvali, když nás přivezl), můžeme zítra jet nějakým jejich autem. A náš šofér do večera doopravdy nepřišel! To je poprvé, kdy Asia Mountains nedodržely, co jsme si s nimi dohodli – byť v tomhle případě jen prostřednictvím najatého řidiče.

Fred chtěl koupit vodku, žádná ale nebyla! Na suchu jsme ale nezůstali, našlo se pro nás „250 gram“, tj. uvedené množství vysoce koncentrovaného „lékařského“ alkoholu, který po naředění na půl litru dal docela dobrou vodku. Při ředění vodou z potoka se ovšem výsledný produkt (asi kvůli přebytku vápence ve vodě) bíle zakalil. Na chuti to našťěstí nic nezměnilo.

Jirka za 4 dolary koupil chleba. To ale byl chleba! Asi 5 cm silná chlebová placka velká na celý plech z trouby! Byl docela dobrý, i když na ty kyrgyzské placky, jaké nám dovezl Daimir do C1 určitě chuťově neměl.

Čtvrtek, 29.8.2002 – den 28

Šofér se svým autem se samozřejmě neobjevil ani přes noc. My přitom pozítří ráno musíme být v Oši, abychom stihli letadlo do Biškeku. Správci základního tábora nám tvrdí, že bychom odpoledne mohli jet jejich autem, ale ani to tu zatím není. Prý přijede ve tři hodiny. Na noc bychom pak mohli vyrazit a v Oši budeme ráno. Nezbývá nám, než tomu věřit. Snad by se dal zorganizovat ještě jiný způsob naší dopravy, ale ten si jako poslední možnost necháme na zítra, pokud se to dnes nepodaří.

Během dopoledne jsme se ještě byli projít po okolí, abychom tu našli hroby a pomníky obětí tragédií z let 1974 a 1990.

V roce 1974 vystoupilo na vrchol sovětské ženské reprezentační družstvo. Bylo tam ale zaskočeno zhoršujícím se počasím a po dvou mimořádně obtížných nocích (během druhé noci jim vítr rozerval stany) všech osm horolezkyň ve výšce 6950 m zmrzlo. Mají tu památník a čtyři z nich jsou tu i pohřbené.

Roku 1990 uvolnilo zemětřesení lavinu, která srovnala se zemí celý druhý výškový tábor. Zahynulo tam tehdy asi 40 lidí, přesný počet ale nikdo nezná. Šest z nich pocházelo z tehdejší ČSFR. Oběti téhle tragédie mají pamětní desku na velkém balvanu kus nad bývalým „mezinárodním alpinistickým táborem“.

Po poledni jsme sbalili věci a čekáme, zda se objeví ono slibované a pro nás tak důležité auto.

Ve tři hodiny tu samozřejmě žádné není, tak sedíme v jurtě a čekáme dál. Nemáme na vybranou, někdo nás odsud musí odvézt... Nová informace je, že prý auto přijede v pět nebo v šest. Ale jak na to správci kempu přišli, to fakt nevím...

Mezitím se zatáhlo, poprchává, fouká vítr. Nemáme co dělat, sedíme v jurtě a máme depresi a hlad. Počítali jsme, že dnes večer už budeme v Oši, kde si nakoupíme, takže jsme k snídani snědli své poslední zásoby. Jsme otrávení, podráždění a hlavně naprosto bezmocní. Jestli dnes auto přijede, bude to snad OK, jestli ne, máme velký problém, protože budeme jen těžko stíhat letadlo do Biškeku. Tím pádem se nedostaneme včas do Almaty, nestihneme letadlo do Pitěru a nakonec umřeme hladu ve Střední Asii. Asia Mountains tu udělaly někde nějakou chybu, která se z naší perspektivy ovšem jeví jako dost veliký problém.

Abychom získali nějaké lepší informace a zabili čas, šli jsme si s Fredem pokecat s místní osádkou, která se stará o turisty a celý BC. Po chvíli se tam se suverenitou sobě vlastní zjevil i Jirka a přivedl s sebou i Kamilu.

Osádku tvoří tři muži. Jeden z nich je v civilu i tady kuchařem, druhý byl prý dřív horníkem a o minulosti toho třetího jsme se nic nedozvěděli. Pouze to, že má kdesi v Rusku na Sibiři ženu a malou dcerku. Líčil nám ohromné bohatství Sibiře, ryby, zvěř, různé bobule, oříšky... Vyprávěl o zimě, která tam panuje sedm měsíců atd... Řeč se stočila i na politiku. V Kyrgyzstánu prý dnes nic nefunguje, nic se nevyrábí, každý jen obchoduje. Samotná země je enormně zadlužená. Prý se říká, že za dva roky, až skončí funkční období současného prezidenta, se země rozdělí na čtyři díly, které připadnou jako splátky největším věřitelům.

Na rozdíl od Uzbekistánu, kde je uzbečtina nutnou podmínkou toho, aby se děti dostaly bytí i do školky (!), natož aby člověk sehnal práci, v Kyrgyzstánu se prý jako oficiální jazyk zavedla ruština. Podle našich spoludiskutérů to je dobře. O té ruštině jsme ale od jiných lidí měli jiné informace, takže čert ví, jak to vlastně je. Ještě k tomu Uzbekistánu - díky požadavkům na znalost uzbečtiny jsou místní Rusové pod velkým tlakem a většinou se prý chtějí vystěhovat do Ruska, což jim ovšem režim všemožně komplikuje, například zákazem vývozu majetku. Mohou si vzít jen peníze. V hlavním městě Uzbekistánu se tak prý dnes dá koupit velký byt v centru za nějakých 300 dolarů...

Dozvěděli jsme se řadu dalších zajímavostí, třeba že plat učitele v Kyrgyzstánu je 3 dolary měsíčně, horník vydělává 13 dolarů.

Table trojice je tu v základním táboře rok co rok každé léto už deset let, takže něco pamatují. Je to pro ně taková dobře placená letní brigáda.

Když zanikl Sovětský svaz, prudce poklesl počet lidí, kteří sem jezdili, teď se ale začínají rozvíjet soukromé agentury jako je Asia Mountains a počet turistů zase stoupá. V téhle sezóně prý na Lenina přijelo 500 lidí, z toho jejich agentura se starala o 74 z nich, což je dvakrát tolik co loni. Jejich první letošní klient se na Leninově štítu ztratil! Na samotné hoře údajně leží 350 mrtvol, z toho 50 jich je v Leninově ledovci. To, že jsme tam našli lidskou nohu, je nijak nevyvedlo z míry, loni tam prý ležela od ptáků oklovaná hlava!

Celé posezení mělo ten efekt, že nám nabídli udělat večeři za poloviční cenu, než je tu obvyklé, tedy za pět dolarů. Měli jsme hlad, takže jsme jejich nabídku přijali. Jídlo nám aspoň trochu rozptýlilo temné myšlenky o našem (ne-)odjezdu.

Nakonec jsme se ale dočkali! Auto přijelo! Sice až v devět hodin, ale to nevadí, hlavně, že je tu! Šoférovi se nechtělo jet na noc a my stihneme letadlo i když se pojede zítra, takže vyrazíme až

ráno. Abychom nemuseli znova úplně rozkrámovat batohy, které jsme už balili tak, aby byly co nejmenší do letadla, spali jsme ve velkých stanech, kterými je BC vybaven celou sezónu a teď jsou díky odlivu turistů s koncem sezóny už prázdné.

Pátek 30.8.2002 - den 29

Ráno hned po sbalení nasedáme do nákladního KAMAZu a kalíme to směr Oš. Řidič si opravdu nedělá těžkou hlavu s kvalitou cesty (mnohdy ani s jejím směrem) a žene to tak, že vzadu máme co dělat, abychom se udrželi na sedadlech. Tak fyzicky náročnou jízdu autem jsem ještě nezažil. Strašně to hází. Jednou za čas přijde zdola strašlivá rána, která nás vyhodí vysoko ze sedaček. Všichni se synchronně vrhnou kupředu aby se chytili sedačky před sebou, což jim ovšem není nic platné, protože další rána obvykle přijde až v době, kdy už se zase všichni zemdeně pustili.

Osm hodin takového „šejkování“, to je opravdu velmi náročné a vyčerpávající. Zkuste si osm hodin sedět zaklíněný a stále ve střehu! I přes strašlivé podmínky uvnitř je KAMAZ spolehlivé auto a s jistotou nás dovezl do Oše. Tím jsme udělali první z krůčků na cestě domů a docela se nám ulevilo.

Terén, kterým se jede od základního tábora dolů k silnici, je velmi zajímavý. Jsou to obrovské rozlohy starých morén, porostlých řídkou travou. Od obzoru k obzoru samý kopeček - morény, které se tvořily každá stovky nebo tisíce let. Je to fascinující krajina, kde na člověka přímo dýchá její věkovitost.

Kromě malých přestávek pro uspokojení tělesných potřeb jsme během cesty udělali dvě delší pauzy. Hned ráno jsme se zastavili u jedné jurty, kde nás místní, na základě nějaké dohody se šoférem, bezplatně pohostili přírodním jogurtem* a nám už známým chlebem se smetanou. Do misek s jogurtem ještě přimíchali trošku smetany a cukru. Chleba se naláme na kousky, ty se namáčejí do smetany a ukusují. Bylo to velmi dobré, ale měli jsme určité obavy (později se ukázalo, že oprávněné) co to udělá s naším trávením.

Druhá -delší- zastávka byla kolem poledne u jednoho „kafé“. Šoféři si objednali něco k jídlu a já jsem nezůstal pozadu. Fred a Tomáš si po 120-ti somech koupili dvě piva. Právě když rozebírali, jak je to vlastně laciné, přinesli mi mou objednávku (sám jsem moc nevěděl, co jsem si objednal). Nejprve to byl silný a hustý hovězí vývar se

* Jogurt nám chutnal, ale někteří z nás na tu dobrotu dost drsně dopltili.

zeleninou a pak plný talíř guláše s těstovinami. Bylo toho tolik, že jsem to sotva zvládl. K tomu ještě automaticky dostanete téměř litrovou konvici vlažného čaje, která v horkém počasí přijde k duhu. A to všechno za 50 somů! (připomínám, že za 1 dolar dostanete 45 somů). Pánové pak v autě obědvali chleba se salámem.

Vystoupili jsme u nám už dobře známé ubytovny u stadionu a nastěhovali se do pokojů. Cestou jsme ještě přibráli jednu starší Němku, kterou jsme vídali i pod Leninem a která tu zřejmě cestuje sólo! Ubytovala se s námi.

Protože už nemáme nic k jídlu, spěcháme hned na trh, Fred si tam navíc chce ještě koupit nějaké suvenýry.

Na trhu jsme se rozdělili. Koupil jsem chleba a nějaké sladké pečivo k snídani (budeme mít své poslední kakao) a hlavně jsem něco nafotil. Jako zákusek po večeři jsem přikoupil jeden meloun takových tvarů a barev, jaké se u nás nevidí.

Ještě než jsme se vydali na trh, dověděli jsme se od zdejší správcové, že Serjoža, místní zástupce Asia Mountains, se tu už čtyři dny neukázal. A to by nám měl zítra zorganizovat cestu na letiště, které jednak není zrovna moc blízko u města, navíc jsme za ni zaplatili. Naštěstí řidiči našeho KAMAZu slíbili, že zavolají do Biškeku (z ubytovny to prý nejde, údajně nefunguje telefon), aby odtamtud zkusili Serjožu sehnat. Mimochodem vůbec nevím, proč jsme mu celou dobu říkali Serjoža, když se jmenuje Alexej.

Došli jsme z trhu a Alexej stále nikde. Není asi velký problém najmout si taxíka a dojet na letiště, ale nechce se nám platit za to, co jsme už jednou zaplatili. Takže jsme si stěžovali každému, koho jsme viděli. Pozdě večer se Alexej náhle zjevil se slibem, že zítra v devět nás vyzvedne a pojedeme na letiště. Rozhodli jsme se mu věřit a po dobré a bohaté večeři šli konečně spát.

Sobota 31.8.2002 – den 30

Naše sousedka Němka taky dnes odlétala – ovšem nějakým dřívějším letem, takže odcházela brzy ráno. Místní správcové asi na celý den pokazila náladu, protože nezaplatila své dva dolary za nocleh.

Alexej splnil, co slíbil a v devět hodin tu stál mikrobus. Na letiště jsme ale jeli sami, Alexej vystoupil ještě ve městě – dnes je Den nezávislosti a Alexej si ho asi šel užívat.

Z letiště mám další zážitek. To, že budeme platit nadváhu, jsme tušili a byli na to připraveni, takže v tom nebyl problém. Problém ale byl v místním policistovi. Nejprve se ptal po vízech. Mé tvrzení o bezvívovém režimu se mu moc

nezdálo, ale pak si pasy ještě jednou pečlivě prohlédl a našel si lepší záminku. Podle něj není v pořádku, že nemáme vstupní razítko do Kyrgyzstánu. To, že máme registraci a jsme tedy v zemi legálně, ho vůbec nezajímalo. Chtěl úplatek, i když nic takového samozřejmě otevřeně nepadlo. Já mu nic nechtěl dát, to ale nebylo možné. Zavolal si nadřízeného, který po krátké diskusi prohlásil: „nemáte razítko, nepustím vás!“ Já jsem jim pořád dokola jako kafemlejnek opakoval pohádku o tom, jak Asia Mountains nesplnily to, co slíbily a my kvůli tomu musíme platit mnoho věcí navíc a jsme tak úplně bez peněz. Razantní prohlášení velitele ale rázem ukončilo debatu o tom, zda budeme platit a zbývalo jen diskutovat o tom, kolik budeme platit. Konečná částka byla 15 dolarů za celou skupinu. Dostali jsme zpátky pasy a mohli letět.

V Biškeku už bylo všechno snazší, čekal nás náš známý Dimitrij, který nás dovezl do centrálu Asia Mountains. Tady jsme si nechali věci a šli do města utratit poslední somy.

Den nezávislosti vypadá jako lidová slavnost. Střed města je uzavřený pro auta a všude tam korzují svátečně oblečení lidé. Trochu jako u nás na pouti – prodávají se sladkosti, šašlik, v obrovských kotlích se vaří rizoto. Oproti naší pouti to ale má jednu výhodu – nikde tu z žádných amplionů neřve reprodukováný Michal David nebo nějaký jeho kyrgyzský klon, jen místy někdo hraje na harmoniku. Působí to tu příjemně a lidé jsou dobře naladěni. Fred si dal šašlik, já rizoto (oboje za 25 somů), završili jsme to zmrzlinou.

Tomáš s námi nebyl. Už v letadle se mu udělalo zle, dostal prudký průjem, žaludek se mu obrací naruby a je mu celkově hrozně špatně. Vůbec nevypadal dobře a místo vycházky raději odpocíval.

Večer jsme se naložili do auta a vyrazili do Almaty. Tomáš celou cestu polehával na zadních sedačkách a evidentně mu nebylo nejlíp. Během cesty pak stejné problémy postihly ještě Jirku! Museli jsme několikrát stavět, protože se potřeboval vyzvracet. Ve tváři byl zelený jako brčál. Po paralenu se mu to trochu zlepšilo, a když jsme o půlnoci vystupovali v Almaty z auta, už jakž-takž fungoval.

Letiště v Almaty loni vyhořelo, takže se odbavuje v dost primitivních podmínkách a na odbavení se čeká venku. Naštěstí bylo dobré počasí, takže jsme si mohli rozbalit karimatky a usadit se na chodníku. Čekání bylo kratší, než jsme předpokládali, neuvědomili jsme si totiž, že jsme v jiném časovém pásmu a je tu o hodinu víc. To

jsme před měsícem cestou sem nevěděli a proto nám všechny výpočty časů pořád nějak haprovaly.

Na chodníku se sešla opět řada Čechů, kteří sem letěli s námi. Jedna skupina byla u odbavení před námi. Hádali se, aby nemuseli platit nadváhu. Docílili ale samozřejmě jen toho, že se úředníci naštváli a rozhodli se neodpustit jim už vůbec nic. Zatímco se hádali, my jsme jako „ti hodní, co nediskutují“ prošli i s naší nadváhou. Měli jsme ji ovšem na rozdíl od první skupiny maskovanou, navíc jí opravdu nebylo mnoho. Odlet byl ve tři čtvrti na pět. Usnul jsem, jakmile jsem usedl do letadla, takže jsem start prospal.

Neděle 1.9.2002 – den 31

Ráno jsme v Petrohradě, to je už skoro jako doma!

Máme zpoždění a místo hodiny a půl zbývá do odletu spoje na Prahu pouhých 45 minut. Všichni cestující z našeho letadla musejí jít do haly, odkud vede jediný východ – přes pasovou přepážku. Tam ale bez víz pochopitelně nemůžeme. A nikde není nikdo, koho se zeptat. Většina z Čechů se staví do fronty k pasovce – odtud je ale samozřejmě zase vyhodí. Protože se jako vždy nikdo k ničemu nemá, jdu zpět a oslovím mladou vojákyni, která hlídá vchod, aby snad někoho nenapadlo jít zpět na letištní plochu. Ne že bych od toho něco čekal, ale je to jediná osoba, která by snad mohla něco vědět. Lepší nějaká aktivita, než žádná a za zeptání nic nedám. Vojákyň se projevila překvapivě kompetentně a okamžitě začala organizovat náš transfer. Nakonec se objevila nějaká úřednice, vybrala od všech letenky (z Almaty do Prahy letělo 22 lidí!) a přes letištní plochu nás odvedla rovnou do haly, kde se po odbavení čeká na nástup do letadel. Pak někam zmizela a my jsme tam zůstali bez letenek i jakéhokoli jiného dokladu o tom, že bychom měli někam letět. Hala se postupně plnila, pak začali pouštět cestující do Prahy do autobusů a odvázet k letadlu a my stále ještě čekali... Nakonec se naše paní znovu objevila – i s našimi letenkami. Oznámila nám, že letadlo do Prahy je plné. Poletí jen čtyři z nás, ostatní poletí příštím spojem, o hodinu a čtvrt později. Pro ty čtyři lidi měla už přichystané palubní vstupenky. Jedna z těch čtyř ale měla s sebou přítele, který by měl letět až druhým letadlem. Slečna nebyla schopná přenést přes srdce, že by letěla dvě hodiny sama a v Praze by musela něco přes hodinu na svého miláčka čekat. Začala vykřikovat, že jsou pár, že musejí letět spolu atd. Prostě ztropila hysterický záchvat, až se příslušná děžurná naštvála a prohlásila, že tedy tímhle letadlem nepoletí, když nechce, neměla ale už náladu zařizovat nějakou výměnu – takže jedno místo v letadle nakonec zůstalo prázdné. Se

slzičkami v očích pak slečna svému příteli pořád dokola vysvětlovala, jak si něco takového přece letecká společnost nemůže dovolit.

Do druhého letadla jsme nastoupili a po dvou hodinách letu šťastně přistáli na Ruzyni.

A byli jsme doma.

KONEC